

Regionprogram 2018-2022

Innehåll

Mål för en hållbar utveckling.....	4
Regional utveckling för en hållbar utveckling.....	6
En infrastruktur för hållbara transporter	7
Cykel ska prioriteras högre	7
Fler stationer och nya och bättre spår.....	7
Hållbara godstransporter	8
Säkra vägar för alla trafikslag	8
Infrastruktur för biodrivmedel och el	8
Mobilitet enligt individens behov	8
Grön politik för energi, klimat och miljö	9
100 procent förnybar energi	9
Vårdens klimat- och miljöpåverkan	9
Innovation och forskning utvecklar länet	12
Hållbart företagande.....	12
Region Uppsala, en del av Sverige, EU och världen	13
Länsöverskridande samarbete	13
Internationellt samarbete.....	13
Naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv	14
Ett levande och oberoende kulturliv.....	15
Demokrati och delaktighet stärker samhället	16
Hållbara finanser ger bäst resultat	17
Sociala investeringar är god ekonomi	17
Kollektivtrafiken – en viktig del av hållbar utveckling	18
Kollektivtrafik för alla	18
Fördubbla kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet.....	19
En fungerande resa från dörr till dörr	19
Satsa på spåren!	20
Kapacitetsstark och attraktiv kollektivtrafik i större tätorter och i de starka stråken	20
Samordna resandeunderlaget på landsbygden	20
Utveckla den storregionala tågtrafiken.....	21
Marknadsför kollektivtrafiken.....	21
Hållbara drivmedel	21
Grön politik för hälsa	22
Folkhälsa och förebyggande vård	24

Primärvården - den nära vården	25
Förstärkt samverkan kring närvård.....	28
Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping.....	29
Habilitering och rehabilitering för självständighet	31
Samverkan med civilsamhället.....	32
Barn och ungas hälsa - en livsviktig investering	33
Psykisk hälsa måste stärkas.....	34
Beroendevård med helhetsperspektiv	36
Tänderna är en del av kroppen.....	38
E-hälsa och digitalisering utvecklar vården	39
Antibiotika och faran med antibiotikaresistens	40
Medarbetarna - regionens viktigaste resurs.....	42
Utveckling i fokus	44
Utbildning.....	44
Forskning och utveckling.....	44
Jämställdhet och lika rätt.....	46
Vård till asylsökande	47
Våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck och våld.....	47
Mödra- och förlossningsvården	47
Sexualitet och könsidentitet.....	47
Transvård.....	47
God mat är en del av vården.....	48

Mål för en hållbar utveckling

FN har antagit 17 globala utvecklingsmål, Agenda 2030, som bland annat handlar om att avskaffa fattigdom, uppnå jämställdhet, bekämpa klimatförändringen, säkerställa god hälsa, värna biologisk mångfald samt uppnå ett hållbart näringsliv. Region Uppsala har en viktig roll i arbetet för att nå målen.

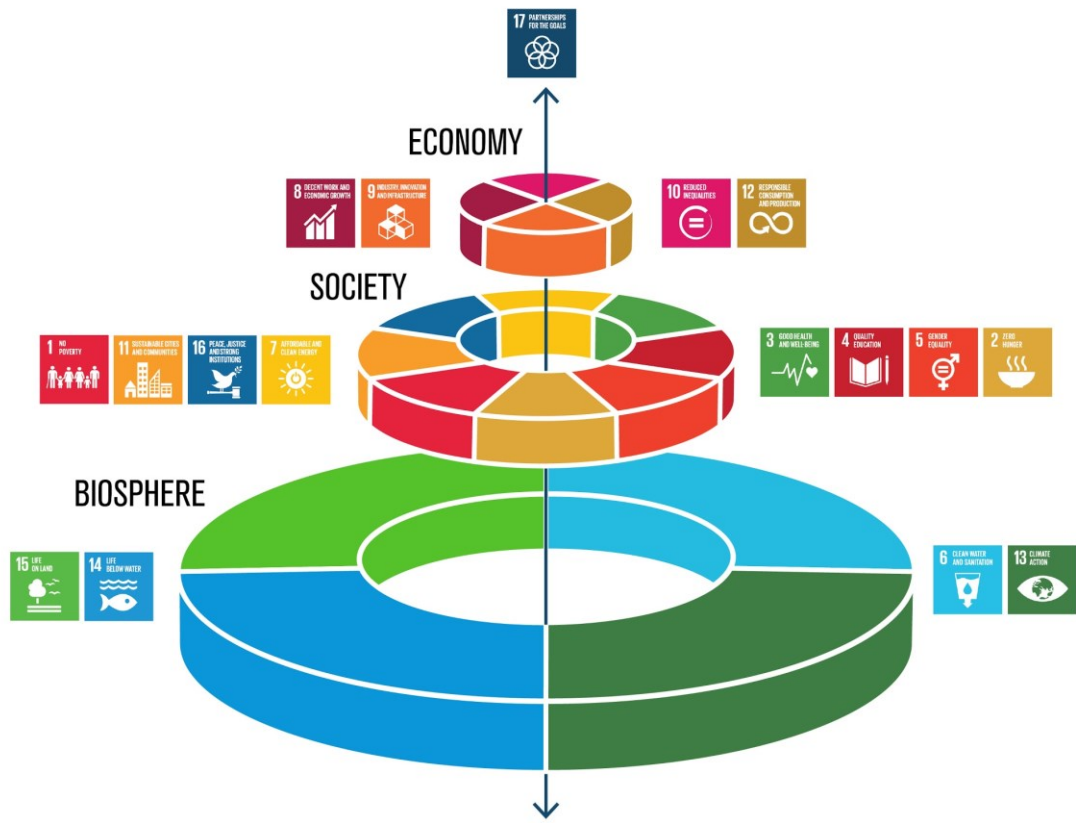
Miljöpartiet de gröna i Uppsala län ställer sig bakom de 17 globala utvecklingsmål och Agenda 2030 som antogs av världens stats- och regeringschefer vid FN:s toppmöte i september 2015 som en handlingsplan för hållbar utveckling. Syftet med målen är att till år 2030 möta de globala utmaningar världen står inför. Agendan visar tydligt att hållbar utveckling är avgörande för vår gemensamma framtid och att nya angreppssätt behövs för att nå målen.

De globala målen inom Agenda 2030 är och måste vara ett av de bärande perspektiven i byggandet av en grön hållbar hälsa lokalt och globalt. Dessa globala mål är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den miljömässiga, den sociala och den ekonomiska. Det är tydligt att exempelvis det hälsofrämjande perspektivet finns med i alla tre dimensionerna. Dålig miljö, ojämställda förhållanden och ekonomisk utsatthet påverkar hälsostatusen.

Precis som de tre dimensionerna av hållbar utveckling är beroende av varandra är också målen i agendan integrerade och ömsesidigt beroende, och det kommer att krävas integrerade lösningar och nya arbetssätt för att nå dem på alla nivåer - i kommunerna, regionerna, nationellt och globalt.

Miljöpartiets viktigaste vallöfte inför valet 2014 var att Sverige ska ha en klimatlag. 1 januari 2018 trädde klimatlagen i kraft. Det är en mycket viktig klimatreform som innebär att Sverige får en klimatlag, ambitiösa långsiktiga klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Alla kommande regeringar kommer att vara skyldiga att minska klimatutsläppen. Lagen slår också fast att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser.

Världen står inför stora utmaningar som vi tillsammans måste lösa. Region Uppsala är beroende av den globala utvecklingen och det arbete som görs i Uppsala län är en pusselbit för att vi ska lyckas.

Graphics by Jenker Lokrentz/Azote

Regional utveckling för en hållbar utveckling

Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. FN:s Agenda 2030 balanserar de tre dimensionerna av hållbarhet, den ekologiska, den sociala och den ekonomiska. Ska vi lyckas uppnå de mål som satts i Agenda 2030 krävs stor politisk vilja och långsiktighet, samt ett brett engagemang från samhället i stort. Miljöpartiet anser att Agenda 2030 ska genomsyra hela Region Uppsalas verksamhet och att den ska vara utgångspunkt för den regionala utvecklingsstrategin.

Hållbar utveckling kräver att vi skyddar och stärker ekosystemen och den ekologiska mångfalden, och att vi minskar vår negativa klimat- och miljöpåverkan. Hållbar utveckling kräver att demokratin värnas, stärks och utvecklas, att polarisering och negativ segregering motverkas så att människor och samhällen inte glider isär. Hållbar utveckling förutsätter god livsmiljö – natur, boendemiljöer, infrastruktur - oavsett var man bor i Uppsala län.

I och med bildandet av Region Uppsala har vi ansvar för det regionala utvecklingsuppdraget. Det innebär att vi har ett territoriellt ansvar för hållbar utveckling, och ett ansvar att samverka med länets samtliga aktörer för att nå de gemensamma mål som ingår i den regionala utvecklingsstrategin. Särskilda fokusområden i det regionala utvecklingsuppdraget är innovation och hållbart företagande, transportinfrastruktur, kompetensförsörjning och internationellt, gränsöverskridande samarbete.

Det regionala utvecklingsuppdraget bedrivs i samverkan med andra aktörer på lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Region Uppsalas egen verksamhet utgör bara en mindre del av arbetet, istället handlar det om att samordna de insatser som krävs för att genomföra den regionala utvecklingsstrategin.

Det regionala utvecklingsansvaret handlar även om att besluta om hur man ska använda egna resurser, inklusive statliga anslag för regional utveckling och medel från EU:s strukturfonder, tillsammans med de resurser som kommuner, näringsliv, myndigheter samt universitet och högskolor satsar. Genom en uppväxling av de resurser som regionen lägger in kan insatserna bli mer kraftfulla och få större genomslag.

Miljöpartiet anser att det regionala utvecklingsansvaret fullt ut ska bidra till omställningen till ett hållbart samhälle där Agenda 2030 och våra nationella miljökvalitetsmål uppnås.

En infrastruktur för hållbara transporter

Miljöpartiet anser att Region Uppsalas arbete med transportinfrastruktur ska prioritera gång-, cykel- och kollektivtrafik. Infrastrukturinvesteringar ska ha fokus på att skapa ett klimatneutralt, barnvänligt, hälsofrämjande och säkert transportsystem som bidrar till en hållbar tillgänglighet till såväl arbets- och utbildningsplatser, bostäder och andra målpunkter över hela länet.

Cykel ska prioriteras högre

Vi vill se ett cykelnät över hela länet, där cykelvägar och cykelvänliga stråk knyter ihop våra tätorter och andra viktiga målpunkter. Nätet ska också koppla ihop oss med omgivande län. Därför ska investeringar i cykelvägar ha hög prioritet i vår länstransportplan. Cykling är också en integrerad del i en individs resa från start till mål, och genom cykling kan kollektivtrafikens upptagningsområde öka betydligt. Därför ska cykelställ finnas vid samtliga regionbusshållplatser i länet, och vid större bytespunkter ska cykelparkeringar med hög standard finnas. Cykelparkeringar ska alltid placeras närmast hållplatsen/stationen, och då det gäller våra järnvägsstationer vill vi se en utveckling av cykelgarage och låncykelsystem i direkt anslutning till perrongerna.

Region Uppsala ska i sin roll som arbetsgivare stimulera till ökad cykling, genom att delta i Cykelvänlig arbetsplats och under mandatperioden ska Regionen nå högsta nivå i Cykelvänlig arbetsplats. Precis som man redan idag kan löneväxla sitt kollektivtrafikkort anser vi att Regionen också ska erbjuda sina anställda att löneväxla en cykel (inklusive elcykel).

Fler stationer och nya och bättre spår

Upptågstrafiken har gjort att allt fler länsinvånare bosätter sig vid våra stationsorter. Detta är en mycket positiv utveckling då det bidrar till en hållbar och livskraftig utveckling i hela länet och inte bara i våra centralorter. Miljöpartiet vill se en upprustning av Dalabanan och nya stationslägen i Libroäck, Vänge, Järlåsa och Vittinge. Vi vill också se en förlängning av SL-pendeln från Bålsta till Enköping, som då inkluderar ett tågstopp i Grillby. Mellan Uppsala och Arlanda behövs två nya spår och tåguppehåll i Bergsbrunna och Alsike, och vi vill också se en ny järnväg mellan Enköping och Uppsala, med möjlighet till tågstopp i Ramstalund och Örsundsbro. Vi vill också utreda möjligheterna att utveckla trafiken på andra spår i länet, såsom Hargshamnsbanan, för persontrafik.

Bostadssamordnarens arbete med nya städer har lett till att regeringen har aviserat att det kommer byggas fyrspar mellan Uppsala och Arlanda, med tåguppehåll i Bergsbrunna och Alsike. Detta är helt i linje med Miljöpartiets politik. Nästa steg är att vi också får ny järnväg Enköping-Uppsala, med tågstopp i Ramstalund och

Örsundsbro, och Miljöpartiet anser att det ska finnas med i Nationell plan för transportsystemet 2022-2033.

Hållbara godstransporter

Vi har ett stort behov av att vända den nuvarande utvecklingen där allt mer gods transporteras på våra vägar. Att utveckla järnvägsinfrastrukturen så att den både täcker persontrafikens och godstrafikens behov är mycket viktigt. Vi behöver också utveckla sjöfrakten, till exempel genom insatser i Hargshamn. Det är också viktigt att en ombyggnad av Hjulstabron prioriteras i Trafikverkets nationella planering så att Mälarsjöfarten kan utvecklas på ett hållbart sätt.

Säkra vägar för alla trafikslag

Fokus då det gäller väginfrastrukturen ska vara att öka trafiksäkerheten. I samband med att investeringar i väginfrastruktur görs ska alltid gång- och cykeltrafikanterns behov tillgodoses. Vid investeringar i mötesfria vägar ska alltid separat gång- cykelväg byggas.

Infrastruktur för biodrivmedel och el

På landsbygden kommer bilen även fortsättningsvis att vara ett viktigt transportmedel och det är därför mycket viktigt att Region Uppsala främjar utbyggnaden av laddinfrastruktur och tankställen för biogas och andra biodrivmedel. Exempelvis anser vi att de tankställen som etableras för kollektivtrafiken också ska vara tillgängliga för privatbilister.

Mobilitet enligt individens behov

Det finns ett behov av rörelser och transporter där trafiksystemet anpassas mer efter individens behov samtidigt som vår klimatpåverkan måste minska. Det ställer krav på ett tydligare helhetsgrepp när vi utvecklar ett hållbart trafiksystem.

Ett mångsidigt utbud av metoder och samarbete mellan ett flertal sektorer kan möjliggöra en minskning av utsläppen i trafiken. De senaste åren har nya tjänster för delad mobilitet utvecklats samtidigt som etablerade tjänster som bilpooler fått fler användare. Det är en utveckling som är mycket viktig och Region Uppsala är en central aktör för att tillsammans med näringslivet, kommuner och andra intressenter främja en positiv utveckling. Delningstjänster innebär stora möjligheter till minskade trafikvolym, ökad effektivitet och mindre utsläpp. Digitaliseringen innebär att gränser mellan olika trafikslag suddas ut och individen väljer resesätt utifrån vad som är bästa alternativet. I ett hållbart system utifrån kombinerad mobilitet kan individen resa med samma kort oavsett om de väljer buss, cykel eller bilpool.

Miljöpartiet vill:

- att investeringar i cykelvägar ska ha hög prioritet i länstransportplanen,

- att det ska finnas cykelställ vid samtliga regionbusshållplatser i länet, och vid större bytespunkter cykelparkeringar med hög standard,
- att Region Uppsala deltar i Cykelvänlig arbetsplats och under mandatperioden når högsta nivå,
- att Region Uppsala erbjuder anställda att löneväxla en cykel,
- att upprustning av Dalabanan och nya stationslägen i Libroäck, Vänge, Järlåsa och Vittinge kommer till stånd,
- att det blir en förlängning av SL-pendeln Bålsta-Enköping som inkluderar ett tågstopp i Grillby,
- att det blir tåguppehåll i Bergsbrunna och Alsike,
- att det byggs järnväg Enköping-Uppsala,
- att Region Uppsala utreder möjligheterna att utveckla trafiken på andra spår i länet, exempelvis Hargshamnsbanan, för persontrafik,
- att det alltid vid investering i mötesfria vägar ska byggas separat gång-cykelväg,
- att Region Uppsala främjar utbyggnad av laddinfrastruktur och tankställen för biogas för kollektivtrafik och för privatbilister,
- att Region Uppsala i samverkan med andra aktörer möjliggör individen att resa med samma kort oavsett om de väljer buss, cykel eller bilpool.

Grön politik för energi, klimat och miljö

100 procent förnybar energi

Region Uppsala har med sitt utökade ansvar och uppdrag för regional utveckling en viktig roll att fylla för att uppnå målen som är uppsatta i Agenda 2030 och i enlighet med den regionala utvecklingsstrategin RUS. Omställningen till ett hållbart samhälle innebär stora utvecklingsmöjligheter för Sverige och inte minst för vår region.

Uppsala län består till stor del av landsbygd där möjligheterna för förnybar energi, som till exempel biogas, vindkraft och solenergi, är goda. Exempelvis motsvarar biogaspotentialen från jordbrukets restprodukter i länet ca 500 GWh, vilket är nära 20 gånger energimängden i den biogas som idag produceras av Uppsala Vatten.

Ökad samverkan mellan kommuner och olika aktörer på energiområdet är nödvändigt och i det arbetet har Region Uppsala en viktig roll.

Vårdens klimat- och miljöpåverkan

Vår hälso- och sjukvård måste i likhet med all annan verksamhet vara en del av den globala omställningen. Även vården måste arbeta mot att hålla sig inom de planetära ramar som finns och måste i likhet med all annan verksamhet bli klimatneutral och resurssnål när vårt samhälle ska ställas om.

Läkemedel utan miljöpåverkan

De absolut största utsläppen av läkemedelsrester uppkommer vid användning. Substanserna eller deras metaboliter utsöndras med urin och avföring; om avloppsreningsverken inte förmår att eliminera dem kan de sedan nå ut i vattendragen via avloppssystemen. Utsläppen hamnar i våra sjöar och vattendrag och påverkar fisk och annat liv. Inte sällan är läkemedlen hormonstörande, vilket kan störa djurens reproduktion. Även antibiotika och antibiotikaresistenta bakterier når de kommunala reningsverken och vattendragen på samma sätt.

Utsläpp av läkemedel är ett av Region Uppsalas största miljöproblem. Vården ska inte släppa ut läkemedel i naturen. Miljöpartiet anser att sjukhusens avloppssystem ska utrustas med reningsutrustning som gör att varken läkemedel eller bakterier når det kommunala avloppssystemet.

Miljöpartiet anser att läkemedel ska vara miljöklassificerade. Detta är i dagsläget inte tillåtet av EU, istället har det utvecklats en frivillig miljöklassificering i Sverige. Vårdpersonalen ska ha kännedom om miljöklassificering av läkemedel och vilka åtgärder som är viktiga för att minska utsläppen av läkemedel.

EU:s läkemedelslagstiftning avseende godkännande av läkemedel medger i nuläget inga möjligheter att ställa miljökrav relaterade till tillverkningen av läkemedel. Därför är det mycket viktigt att Region Uppsala vid upphandling av läkemedel ställer krav på att läkemedelsfabriker ska ha den reningsutrustning som behövs för att antibiotika och andra läkemedel inte ska spridas till den omgivande miljön vid tillverkning.

Fasa ut farliga kemikalier inom vården

En stor mängd olika kemikalier används och sprids i samhället, även inom hälso- och sjukvården. Många är relativt ofarliga medan andra kan var hälso- eller miljöfarliga. Inom sjukvården används ett stort antal kemiska produkter, som desinfektionsmedel, maskindiskmedel och laboratoriekemikalier. Ett kontinuerligt arbete för att ersätta och fasa ut kemikalier som är hälso- och miljöfarliga ska ingå i alla vårdgivares systematiska miljöarbete.

Farliga kemikalier finns också som tillsatser i till exempel förbrukningsmaterial, inredning, byggmaterial och utrustning. Här behöver Region Uppsala ställa krav vid upphandling så att produkter som innehåller hälso- och miljöfarliga ämnen fasas ut. Särskilt viktigt är detta vid barnkliniker – barn ska vårdas i en giftfri miljö.

Klimatanpassa vården

Många vård- och sjukhusbyggnader planeras just nu inom Region Uppsala. Det är grundläggande att dessa byggnationer planeras utifrån vårdperspektivet, samtidigt som de också ska vara robusta och klara morgondagens klimatförändringar. Kommande vårdbyggnader ska vara klimatneutrala och uppfylla standarden i Miljöbyggnad guld eller motsvarande, och miljöbedömningen ska göras utifrån ett

livscykelperspektiv så att träbyggnation inte missgynnas på det sätt som görs idag. Miljöpartiet vill att fler fastigheter vid ny- och ombyggnation utrustas med möjlighet till egen energiförsörjning, till exempel genom att takytor utrustas med solceller.

Region Uppsala måste jobba strategiskt för en minskad energianvändning. Det sparar stora pengar för det offentliga samtidigt som det är nödvändigt för att uppnå miljö- och klimatmålen. Både i byggprocesser och upphandlingar av varor som drar energi bör Region Uppsala ställa höga krav på energieffektivitet. All energi som används inom Region Uppsala ska komma från förnybara källor. All upphandlad el ska uppfylla kraven för Bra Miljöval, och fjärrvärmens ska vara klimatneutral. Allt arbete inom vården har att uppfylla höga krav på hygien så att god vårdhygien säkerställs. Det innebär en hög användning av förbrukningsvaror, såsom engångshandskar och engångsförkläden av plast. En relativt stor andel av hälso- och sjukvårdens klimatpåverkan kommer idag från materialanvändning. Genom innovationsupphandling kan Region Uppsala agera aktivt för att främja engångsartiklar som bygger på biobaserade råvaror, till exempel stärkelse. Så har redan gjorts för att hitta förnybara material för t.ex. förkläden. Miljöpartiet ser detta som ett mycket gott exempel och vill att arbetet fortsätter så att fler engångsartiklar kan baseras på förnybara material. Vi vill också se en ökad användning av flergångsmaterial, så att mängden avfall minskar och vi vill öka andelen som källsorteras och återvinns.

Region Uppsalas transporter och tjänsteresor

Vi vill att samtliga egna transporter inom Region Uppsala ska bli fossilfria senast 2020. Redan idag är 75 procent av de transportfordon som används inom Region Uppsala fossilfria. Ambulansflottan går dock fortfarande på diesel, och här behöver Region Uppsala arbeta tillsammans med andra landsting/regioner för att påverka fordonstillverkarna.

Miljöpartiet har varit med och skärpt upp Region Uppsalas resepolicy, vilket gör att tåg nu är huvudalternativet vid inrikes tjänsteresor, och en klimatväxling har införts för de vanligaste inrikes destinationerna i de fall flyg ändå nyttjas. Vi vill utveckla detta ytterligare så att det omfattar både inrikes och utrikes destinationer.

Miljöpartiet vill:

- att Region Uppsala främjar en ökad samverkan mellan kommunerna och olika aktörer på energiområdet, i syfte att nå 100 procent förnybar energi,
- att Region Uppsala i sina inköp av animaliska livsmedel ska ställa krav på god djurhållning med låg antibiotikaanvändning,
- att sjukhusens avloppssystem ska utrustas med reningsutrustning så att inga läkemedel eller bakterier når de kommunala avloppssystemen,
- att Region Uppsala vid upphandling av läkemedel ska ställa krav på att läkemedelsfabriker ska ha sådan reningsutrustning att antibiotika och andra läkemedel inte sprids till den omgivande miljön vid tillverkning,

- att Region Uppsalas egna transporter ska vara fossilfria 2020.

Innovation och forskning utvecklar länet

Region Uppsala har unika förutsättningarna för innovation och samverkan med akademi och näringsliv. I vårt län finns två internationella toppuniversitet, Uppsala Universitet och Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. Uppsala län har en innovationsmiljö i världsklass, där Uppsala Innovation Center rankas som världens 10:e bästa företagsinkubator. Uppsala-Stockholmsregionen är landets starkaste life-science region, och vårt eget högspecialiserade sjukhus, Akademiska sjukhuset, är en mycket viktig aktör för både forskning, innovation och utveckling inom hälso- och sjukvårdsområdet. Akademiska sjukhusets samarbete med Uppsala universitet, genom t.ex. delade tjänster är här mycket viktigt. Region Uppsala ska vara en aktiv aktör för att ytterligare stärka och utveckla det arbete som redan pågår.

Region Uppsala har en viktig roll i att bidra till klimat- och miljödriven affärsutveckling. Vi vill att länets innovationsarbete och forskning då det gäller klimat och miljö ska få samma framträdande position som vi har inom life-science. Genom STUNS, RISE och Green Innovation Park är möjligheterna till detta goda.

Hållbart företagande

Miljöpartiet anser att Region Uppsala ska ha en tät position när det gäller hållbart företagande, dels när det gäller ett diversifierat lokalt företagande som bidrar till en levande landsbygd, dels i utvecklingen inom Life Science, gröna näringar och CleanTech.

Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska ta en mer aktiv roll i att stödja regionens företag i omställningen till mer klimat- och miljöanpassad produktion. Genom ALMI (som vi är delägare i) och strukturfonderna (ERUF och ESF) finns goda möjligheter till det. Vi vill också se ett tydligt fokus på småföretag, t.ex. ska Region Uppsalas upphandlingar utformas så att även mindre företag har möjlighet att lämna anbud.

Närheten till marknaden i storstadsregionen Uppsala-Stockholm kan och bör utnyttjas mer än idag. I den regionala utvecklingsstrategin finns målet att den ekologiska produktionen ska öka med 200 %, vilket skulle innebära att ca 30 % av länets jordbruksareal brukas ekologiskt. Miljöpartiet ser detta som en viktig företagsutvecklingsfråga där Region Uppsala har ett stort ansvar. Region Uppsala ska också inom ramen för sitt arbete med att främja besöksnäring särskilt bidra till att natur- och kulturturismen i länet utvecklas.

Miljöpartiet vill:

- att Region Uppsala verkar för att förbättra och utveckla näringslivsklimatet,
- skapa förutsättningar för fler och växande hållbara företag.

Region Uppsala, en del av Sverige, EU och världen

Länsöverskridande samarbete

Miljöpartiet har en positiv inställning till regionalisering i betydelsen att beslutsbefogenheter överförs från statliga organ till regionernas folkvalda. Den processen är i full gång, allt fler landsting omvandlas till regionkommuner och tar över regionalt utvecklingsansvar från länsstyrelserna. Frågan om politiskt styrda storregioner har däremot skjutits på framtiden. Men behovet av samverkan inom större regioner växer, bland annat för att alla ska ha tillgång till specialinriktad sjukvård. Storregional samverkan är även viktig för att få ett sammanhängande och funktionellt kollektivtrafiknät. Förutom att det förbättrar möjligheterna till arbetspendling och är en förutsättning för att utveckla landsbygden, är det en förutsättning för att uppnå de uppsatta klimatmålen. Miljöpartiet vill stärka och utveckla demokratin och människors möjlighet att påverka sin livsmiljö. Vi vill att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt. Därför är det viktigt att vid en eventuell framtida storregionbildning skapa en tydlig och väl genomarbetad politisk organisation som säkrar demokratiskt inflytande och legitimitet.

Internationellt samarbete

I Region Uppsalas internationella samarbete ska respekt för mänskliga rättigheter och miljöfrågor särskilt lyftas fram. Samarbete ska ske med såväl fattiga som rika regioner. Internationella kontakter blir allt fler och får allt större betydelse för samhällsutvecklingen. Erfarenhetsutbyte med andra regioner ger nya idéer och insikter som tillför ökad kunskap och inspiration i regionens utvecklingsarbete. Omvärldskontakter spelar därför en viktig roll i utvecklingsarbetet för en stor och kunskapsintensiv organisation som Region Uppsala. Arbetet bedrivs främst genom politisk påverkan och genom arbete i olika internationella och regionala nätverk.

Miljöpartiet vill:

- att Region Uppsala verkar för en ökad samverkan med omgivande landsting/regioner inom exempelvis högspecialiserad vård och kollektivtrafik,
- att Region Uppsala i sitt internationella samarbete ska lyfta fram mänskliga rättigheter och miljöfrågor.

Naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv

Vår möjlighet till avkoppling i naturen har stor betydelse för hur vi mår. Naturresevat är viktiga för att skydda värdefull natur och för att bevara hotade växt- och djurarter. De naturskyddade områdena ger oss möjlighet att vistas i naturen och få en ökad förståelse för hur naturmiljön hänger ihop och hur vi själva kan påverka den. Upplandsstiftelsen, som Region Uppsala äger tillsammans med länets kommuner, har ett regionalt ansvar att främja naturvård och friluftsliv och att verka för att naturen ska vara tillgänglig för alla, fungera som mötesplats och arena för fysisk aktivitet och social gemenskap. Miljöpartiet ser behov av ökade anslag till Upplandsstiftelsen för att stärka arbetet med naturvård och skyddande av värdefull biologisk mångfald.

Natur tillgänglig för friluftsliv är en viktig del i det hälsofrämjandet arbetet, som både ger ökad livskvalitet och bättre folkhälsa. Upplandsstiftelsen verkar för mer friluftsliv i länet och tack vare Miljöpartiet har Upplandsstiftelsen fått ett utökat uppdrag där man tillsammans med personer med funktionsnedsättning skapar pilotmodeller för regelbunden fysisk aktivitet i naturen, Folkhälsa i natur för alla. Miljöpartiet anser att det är viktigt att fortsätta utveckla detta arbete till en länsövergripande modell.

Länets fantastiska natur- och kulturmiljöer skapar också förutsättningar för företagande med fokus på ekoturism. Miljöpartiet anser att Region Uppsala ska spela en aktiv roll för att främja en sådan utveckling.

Region Uppsala har också en viktig roll för att främja ekosystemtjänster och biologisk mångfald i sin fastighetsförvaltning. Vi anser att fickparker ska finnas i anslutning till våra sjukhus och större vårdinrättningar, och att skötseln av de grönytor som ingår i vårt fastighetsbestånd ska främja biologisk mångfald.

Miljöpartiet vill:

- höja anslagen till Upplandsstiftelsen för att stärka arbetet med naturvård och skyddande av värdefull biologisk mångfald,
- att Region Uppsala främja ekosystemtjänster och biologisk mångfald i sin fastighetsförvaltning,
- att Region Uppsala i samarbete med länets kommuner och länsstyrelsen säkerställer människors tillgång till naturområden.

Ett levande och oberoende kulturliv

Kulturen ger livskvalitet och ett rikt kulturliv gör det roligare att bo i Region Uppsala län. En fri och levande kultur har också ett demokratiskt värde som inte ska underskattas. Miljöpartiet vill fortsätta att utöka kulturens roll i samhället. Kultur i alla dess former är en förutsättning för att Region Uppsala ska vara en nyskapande region, och en region för alla. Genom kulturaktiviteter skapas mötesplatser som spänner över nationsgränser, samhällsåskådningar och generationer. Ett levande och oberoende kulturliv är viktigt för välfärden, folkhälsan och för demokratin. Miljöpartiet menar att en aktiv regional kulturpolitik – för arkiv, museer, bibliotek, kulturskolor, musik- och scenkonst, inom vård och omsorg, idrott och folkbildning – är en förutsättning för detta. Miljöpartiet arbetar för att stärka kulturens roll i samhällsplaneringen och i den regionala utvecklingen. Miljöpartiet vill därför att Region Uppsala och kommunerna samverkar effektivt inom kulturområdet, och att regionen ger stöd åt Uppsala kommuns arbete för att utses till Europas kulturhuvudstad 2029.

Alla ska kunna ta del av kulturlivet och det ska finnas en bred variation av kultur att ta del av. Även fria grupper och amatörkultur ska främjas. Kulturupplevelser ska erbjudas alla grupper och individer i samhället. Möjligheter till kreativt skapande i regionen ska stärka grunden för entreprenörskap och innovationer. Miljöpartiet vill bidra till att konst och kultur blir mer tillgänglig i hela regionen och det ska finnas en öppenhet för ny teknik, nya konstformer och konstövergripande arbetssätt. Biblioteken i regionen kan med modern teknik utvecklas till fysiska mötesplatser där man tillsammans kan ta del av utställningar, föredrag, föreställningar och andra kultur- och konstevenemang som sker på andra orter.

Kulturen ska användas både i förebyggande hälsovård och inom vården. Konst i sjukhusmiljöer, kulturupplevelser för patienter, kulturprogram hos sjukhusen och möjlighet att ta del av film, böcker och musik via lån av t.ex. läsplatser är bra exempel på kultur som finns i vården och som kan utvecklas och utökas genom samverkan i regionen. Miljöpartiet menar att tillgång till kultur bidrar till god hälsa. Folkbildningen och idrotten ska även fortsätta att stärkas inom området hälsa och miljö, där sambanden hälsa, livsstils- och kommunikationsvanor ska lyftas fram.

Miljöpartiet vill främja barn och ungas möjligheter till eget skapande och deltagande i kulturlivet. Kulturskolorna i regionens kommuner kan genom utvecklad samverkan erbjuda bredare utbud under professionell ledning till fler barn och ungdomar. På så vis kan kommuner som idag saknar egen kulturskola stödjas. Kulturskolorna kan genom samverkan också utvecklas till att bli ett kompletterande pedagogiskt verktyg i förskolor och skolor. Samverkan i regionen för att lyfta fram våra kulturarv och vår historia är viktigt, inte minst för barn och unga. Miljöpartiet menar att det stödjer identitetsbyggandet, den personliga utvecklingen och integrationen. Barns och ungdomars tillgång till kultur i regionen i form av arkiv, bibliotek, museer, musik-

och scenkonst ses som självklar. Läsandets betydelse för unga ska fortsätta att uppmuntras och konceptet med kulturbussar för skolelever ska fortsätta.

I en växande region är en attraktiv livsmiljö viktig. Konst och kultur bör integreras i samhällsplaneringen och i det offentliga rummet. Ett rikt kulturliv kan bidra till att utveckla länets besöksnäring/turism. Det är viktigt att utveckla länets kulturarv och kulturmiljöer, att utveckla regionens bibliotek och att skapa konst i det offentliga rummet. Principen att minst en procent av kostnaderna vid investeringar i fastigheter ska användas till konstnärlig utsmyckning ska efterlevas.

Stiftelsen Musik i Uppland ska fortsätta att erbjuda sin musik och finnas för hela regionen. Uppsalas kammarorkester med egen orkesterverksamhet ska fortsätta att uppmuntras och stödjas.

Stödet till kultur ska ske utifrån ett genus- och mångfaldsperspektiv, och avspegla den etniska mångfalden i länet. Region Uppsala för en könsuppdelad statistik över såväl inköp av konst och offentliga gestaltningar som utdelade stipendier. Vid Region Uppsalas bidragsgivning till utställningsverksamhet ställs krav på att bidragsmottagaren ska arvodera medverkande konstnärer enligt MU-avtalet.

Miljöpartiet vill:

- att Region Uppsala och länets kommuner samverkar effektivt inom kulturområdet, inte minst vad gäller kommunala musik- och kulturskolor,
- att konst och kultur blir mer tillgänglig i hela regionen,
- verka för en öppenhet för ny teknik, nya arbetsätt och uttrycksformer för att främja konst och kultur,
- att barn och ungas möjligheter till eget skapande och deltagande i kulturlivet främjas.

Demokrati och delaktighet stärker samhället

Demokratin är en grundförutsättning för ett jämlikt och jämställt samhälle. Det handlar om alla människors lika värde, om rätten att uttrycka sin åsikt och påverka samhället. Delaktighet i samhället och möjligheter att kunna vara aktiv i de demokratiska processerna är också viktigt för att förbättra folkhälsan. Demokratin måste hela tiden värnas och kontinuerligt stärkas och ska präglas av ett jämlikt deltagande och inflytande i allmänna val så väl som mellan val. Vi vill utveckla regionens informationsinsatser, folkbildningsarbete och insatser på kulturens område så att dessa perspektiv beaktas i ökad utsträckning. Region Uppsala har ett viktigt uppdrag i att aktivt motverka polarisering och hotet mot det öppna samhället. Inte minst är folkbildningsarbetet mycket viktigt samt genom att främja etablering och upprätthållande av mötesplatser.

Region Uppsala ska vara en öppen organisation, som är villig att lära av medborgarna, och koppla detta till den politiska beslutsprocessen. Miljöpartiet vill att Region Uppsala är öppet för att hitta olika digitala möjligheter för att stärka demokrati och inflytande. Dialogen med medborgarna ska förbättras för att öka inflytandet på politik och verksamheter. Det ska vara enkelt för alla att ta del av information, lämna synpunkter och förslag. Miljöpartiet vill att Region Uppsalas i hög utsträckning ska ha politiska sammanträden som är öppna för allmänheten samt att det ges möjlighet för medborgarna att på ett enkelt sätt lämna e-förslag.

Miljöpartiet vill:

- att Region Uppsala ska vara en öppen organisation där det är enkelt att ta del av information och att lämna synpunkter,
- att Region Uppsala utvecklar olika digitala möjligheter för demokrati och inflytande,
- att Region Uppsala i hög utsträckning ska ha politiska sammanträden som är öppna för allmänheten.

Hållbara finanser ger bäst resultat

Ekonomi betyder hushållning med resurser. Det är endast om ekologi, ekonomi och sociala villkor hålls samman som långsiktig hushållning kan bli verklighet. Miljöpartiet är tydligt med att hållbar utveckling kräver hållbar ekonomisk utveckling och hållbara finanser, inte tillväxtjakt och skenande utgifter. Genom politiska beslut kan vi säkra hållbara marknader, en mer cirkulär ekonomi och gröna, etiska och hållbara placeringar. Framtiden är global och lokal, det som brukar kallas global. Det politiska ansvaret för en hållbar utveckling åligger oss på alla nivåer. Om vi tar ansvar på hemmaplan kan vi snabbare ställa om och driva på en grön utveckling.

Sociala investeringar är god ekonomi

Miljöpartiet vill att Region Uppsala upprättar en social investeringsfond med syfte att gynna en god hälsa hos befolkningen genom tidiga insatser. Fonden ska stimulera till samverkan och utveckling av nya arbets- och tankesätt som på sikt ger minskade samhällskostnader såsom tidiga insatser kring alkohol, tobak, mat, motion och psykisk ohälsa. Särskilt fokus bör riktas mot barn och unga samt särskilt utsatta grupper. Det ska vara möjligt för alla verksamheter inom Region Uppsala att ansöka tillsammans med kommunerna i länet, ideella föreningar, företag och institutioner. För att erhålla medel ska det finnas en samverkan mellan två parter inom Region Uppsala och/eller mellan Region Uppsala och extern part. Fonden ska på sikt ge minskade samhällskostnader och för att möjliggöra nya sociala investeringar i framtiden ska fonden omfattas av en återföringsmodell. Detta innebär att de medel som beviljas ur fonden också ska återföras från de verksamheter som får minskade

kostnader till följd av satsningarna. Syftet är att hitta en form för Region Uppsala och andra parter att utveckla ömsesidiga åtaganden och medfinansiering av förebyggande arbete inom reguljära verksamheter. Ett effektivt arbete med folkhälsa, hälsofrämjande livsstil och psykisk hälsa kräver samverkan.

Miljöpartiet vill:

- att Region Uppsalas finansiella placeringar uteslutande ska främja etiskt och miljömässigt hållbara alternativ,
- att Region Uppsala inrättar en social investeringsfond för att underlätta förebyggande arbete tillsammans med andra parter.

Kollektivtrafiken – en viktig del av hållbar utveckling

Den helt dominerande delen av utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter kommer från vägtrafiken. Region Uppsala har ställt sig bakom Miljömålsberedningens förslag att utsläppen för inrikes transporter senast år 2030 ska vara minst 70 procent lägre jämfört med 2010 års nivå. För att nå detta mål i Uppsala län behöver vi dels arbeta för ett transportsnålt samhälle, dels främja gång och cykel och dessutom kraftigt öka kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet.

Men kollektivtrafiken handlar inte bara om ett klimatsmart resande. Kollektivtrafiken huvuduppgift är att förbättra tillgängligheten, att vi på ett smart och hållbart sätt kan ta oss till jobb, studier, fritidsaktiviteter och olika resmål. Kollektivtrafiken bidrar också till vardagsmotion, i Sverige cyklar kollektivtrafikresenärer dubbelt så mycket, och går tre gånger så mycket som bilister. Det minskar riskerna för t.ex. övervikt, cancer och hjärt-kärlsjukdomar och förbättrar folkhälsan. Att investera i kollektivtrafik är att investera i hållbar utveckling!

Kollektivtrafik för alla

Miljöpartiet vill att det ska vara enkelt att åka kollektivt. Kollektivtrafiken ska vara flexibel och finnas tillgänglig för alla, oavsett bostadsort, ålder och ev. funktionsnedsättning. Målet är att det alltid ska vara mer prisvärt att åka kollektivt än att ta bilen, utan att styra över gång- och cykeltrafikanter till kollektivtrafiken.

Miljöpartiets kollektivtrafikpolitik bygger på att vi skapar en positiv spiral med ett prisvärt system som ger ökat resande som i sin tur ger ökade intäkter, som gör att vi kan bygga ut trafiken. Gruppreserabatter, lågtrafiktaxa och rabatter för pensionärer,

förmånstagare och studenter är viktiga verktyg för att nå dit. Vi verkar för en utveckling där biljettsystem och priser integreras över kommun och länsgränser, så att kollektivtrafiksystemet anpassas för resenärerna - inte tvärtom.

Kollektivtrafik är en investering i samhällsnytta, och det är viktigt att resurserna till den garanterar ett effektivt och attraktivt utbud. Eftersom Uppsala läns invånarantal ökar, ökar också behovet av kollektivtrafik. Miljöpartiet anser därför att Region Uppsalas anslag till kollektivtrafiken ska skrivas upp utifrån den demografiska utvecklingen, precis som vi gör med anslagen till hälso- och sjukvården. Utgångspunkten ska också vara att fördubblingsmålet för kollektivtrafiken ska nås.

Det ska vara bekvämt att resa kollektivt. Tidtabeller ska anpassas så att man slipper vänta i onödan när man behöver byta buss eller tåg. Bussar, tåg, biljettsystem samt resenärs- och trafikinformation ska vara tillgängliga och behovsanpassade. För att underlätta för skol- och arbetspendling ska regionbussarna och Upptåget ha gratis trådlöst Internet ombord och vara anpassade för att kunna arbeta med dator under resan. På Upptåget ska utbudet vara sådant så att ingen ska behöva stå mer än 15 min.

Fördubbla kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet

För att nå en fördubblad kollektivtrafikandel behövs åtgärder på såväl kommunal, regional och nationell nivå. Viktiga åtgärder på kommunal nivå är att bostadsplaneringen har ett kollektivtrafiktänk, att parkeringsavgifterna höjs i våra större tätorter, satsning på bilfria citykärnor och framkomlighetsåtgärder för bussarna. På regional nivå handlar det om ett ökat utbud av kollektivtrafik och förbättrad marknadsföring. Viktiga åtgärder på nationell nivå är införandet av ett avståndsbaserat reseavdrag och höjning av koldioxidskatten. Miljöpartiet anser att fördubblingsmålet ska nås 2025, och samtliga åtgärder ovan behövs för att nå dit. Fördubblingsmålet ska gälla över hela länet, såväl för tätorter som för landsbygd, och insatser för att öka resandet med kollektivtrafiken ska därför göras i samtliga länets kommuner och såväl i tätorter som på landsbygden.

En fungerande resa från dörr till dörr

Att kunna kombinera cykel och kollektivtrafik är viktigt för att möjliggöra för ett klimatsmart resande. Därför ska det finnas säkra cykelparkeringar vid stationer, resecentra och busshållplatser. Det ska också vara enkelt att ta med sig cykel i kollektivtrafiken. Cykel ska utanför rusningstrafik kunna tas med utan avgift både på regionbussar och tåg i mån av plats.

På landsbygden är bilen ett viktigt komplement till kollektivtrafiken, och pendelparkeringar ska finnas vid tågstationer och busshållplatser vid de större stråken in till Uppsala, så att även den som inte bor i direkt anslutning till stråken kan ta del av kollektivtrafiken där. I våra större tätorter ska låncykelsystem finnas.

Satsa på spåren!

Den spårburna kollektivtrafiken är i princip klimatneutral och dessutom mycket energieffektiv. Vi vill öka kapaciteten på Ostkustbanan till fyra järnvägsspår hela vägen från Uppsala till Stockholm, med nya stopp i Alsike och Bergsbrunna. Miljöpartiet vill höja kapaciteten på Dalabanan med nya järnvägsstationer i Vittinge, Järlåsa, Vänge och Librobäck. Då det gäller järnvägen mellan Enköping och Stockholm (Mälarbanan) vill vi att SL-pendeln förlängs till Enköping och att ett tågstopp införs i Grillby. Vi vill också bygga ny järnväg mellan Uppsala och Enköping och utreda möjligheterna att utveckla trafiken på andra spår i länet, såsom Hargshamnsbanan, för persontrafik. För kommunhuvudorter som inte har järnvägsförbindelse med Uppsala ska det finnas expressbussar till Uppsala som ger en skol- och arbetspendling som kan konkurrera med bilen. I Uppsala som växer så det knakar behövs spårväg och Miljöpartiet anser att det är hög tid att investeringarna för detta kommer igång.

Kapacitetsstark och attraktiv kollektivtrafik i större tätorter och i de starka stråken

I våra större tätorter och i de starka stråken ska kollektivtrafiken restidmässigt kunna konkurrera med bilen. Som tumregel innebär det att en resa med kollektivtrafiken som mest får ta 50 procent längre tid än en resa med bil och att turtätheten är god. I stråken finns, som komplement till de vanliga regionbussarna, expressbussar som bara stannar på de större hållplatserna, och vid dessa ska det finnas pendlarparkeringar för både bil och cykel. Stadstrafiken i Uppsala ska utvecklas – det är här vi har den största trängselproblematiken men också den täthet som ger möjligheter till en välutvecklad kollektivtrafik. Vid sidan av fortsatt utveckling av stadsbusstrafiken har Uppsala också behov av spårväg.

Samordna resandeunderlaget på landsbygden

Regionbussarna har en självklar funktion för att se till att våra mindre orter har en kollektivtrafik som gör det möjligt att skol- och arbetspendla och ha en aktiv fritid. I den mer glesa landsbygden måste nya grepp till för att utveckla kollektivtrafiken. För att få en mer flexibel kollektivtrafik anser vi att systemet med anropsstyrd trafik ska utvecklas. Anropsstyrd kollektivtrafik är trafik som finns med i tidtabellen, men som bara körs när någon har beställt den. Det är också viktigt att färdtjänst, sjukresor, skolskjuts och den vanliga kollektivtrafiken samordnas. Därigenom går det att införa

flexibla anropsstyrda lösningar där linjesträckning och stopp avgörs av de som reser just då. Det är viktigt att brukarorganisationerna involveras i det arbetet. Region Uppsala kan också underlätta för att olika samåkningstjänster etableras, som t.ex. har gjorts i Gävleborg och Västra Götaland.

Utveckla den storregionala tågtrafiken

För att förbättra möjligheterna till arbetspendling i Mälardalen har nya typer av biljetter införts, under namnet Movingo, som gäller på både regionaltåg och i lokaltrafiken som bedrivs av Länstrafiken Örebro, SL, UL, Sörmlandstrafiken, VL och Östgötatrafiken. Det möjliggör anslutningsresor utan extra kostnad. Miljöpartiet vill få med ytterligare tågtrafik i Movingo, exempelvis sträckan Linköping-Gävle, samt intercitytågen längs sträckan Tierp-Uppsala-Stockholm.

Miljöpartiet ser också en möjlighet att utveckla den storregionala tågtrafiken mot Gävleborg, Västmanland och Dalarna. Vår egen Upptågstrafik trafikerar både Gävle och Sala, och det finns alltså goda möjligheter att samverka med både X-trafik och Tåg i Bergslagen. I ett första steg vill vi se tidtabellssamarbete så att systemen hänger ihop även över länsgräns, men på sikt ser vi framför oss en utveckling som liknar den som skett under den senaste 10-årsperioden i Mälardalen.

Marknadsför kollektivtrafiken

Nöjdheten med kollektivtrafiken är större hos dem som använder den i hög utsträckning, och betydligt sämre bland grupper som sällan åker med den. Det indikerar att det fortfarande finns fördomar om kollektivtrafiken hos dem som idag bilpendlar. För att ändra på detta behövs marknadsföring. Erfarenheter visar att man med marknadsföringskampanjer kan öka resandet med kollektivtrafik med 2-3 %. Om man dessutom arbetar med direktbearbetningskampanjer ökar det kollektiva resandet med i storleksordningen 10-30 %. UL genomför årligen testresenärskampanjer där man som bilpendlare får testa ett 30-dagarskort. Det har visat sig att ca 30 % av de som testar stannar kvar som kollektivtrafikresenär. Miljöpartiet anser att UL ska fortsätta arbeta med testresenärkampanjer men också utveckla arbetet med andra typer av kampanjer för ett ökat kollektivtrafikresande.

Hållbara drivmedel

År 2020 kommer kollektivtrafiken som Region Uppsala bedriver vara fossilfri, vilket är mycket positivt. Nu är det dags att ta nästa steg. Miljöpartiet anser att Region Uppsala ska använda de drivmedel som ur livscykelperspektiv ger minst miljöpåverkan, främjar kretsloppsfunktioner och ger minskad sårbarhet.

Miljöpartiet vill:

- se en utveckling där biljettsystem och priser integreras över kommun och länsgränser,
- att Region Uppsalas anslag till kollektivtrafiken ska skrivas upp utifrån den demografiska utvecklingen,
- att kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet ska fördubblas till år 2025 och gälla över hela länet,
- att det ska vara enkelt att ta med sig cykel i kollektivtrafiken,
- utveckla stadstrafiken i Uppsala såväl vad gäller stadsbusstrafiken som spårväg,
- utveckla kollektivtrafiken på mindre orter med regionbusstrafik och i glesbygd med nya och mer flexibla lösningar så som anropsstyrd kollektivtrafik,
- att färdtjänst, sjukresor, skolskjuts och den vanliga kollektivtrafiken samordnas och att brukarorganisationerna involveras i det arbetet,
- att ytterligare tågtrafik inkluderas i Movingo, exempelvis sträckan Linköping-Gävle, samt intercitytågen längs sträckan Tierp-Uppsala-Stockholm,
- att Region Uppsala ska använda de drivmedel som ur livscykelperspektiv ger minst miljöpåverkan, främjar kretsloppsfunktioner och ger minskad sårbarhet.

Grön politik för hälsa

Miljöpartiets hälso- och sjukvårdspolitik grundar sig i ett helhets- och hållbarhetstänkande. En god hälsa handlar om att se och behandla hela människan, inte bara symptom eller organ. För att fler människor ska kunna leva längre, friskare och mer meningsfulla liv, krävs aktiva åtgärder som involverar hela samhället med förebyggande åtgärder som underlättar för människor att göra kloka val beträffande sin hälsa, välbefinnande och livsmiljö.

De människor som behöver vård ska få den på rätt nivå, och om färre människor behöver uppsöka vården förbättras tillgängligheten för dem som bäst behöver den. Ofta finns det likhetstecken mellan en tillgänglig vård och en nära vård. Nära vård minskar människors behov av transporter och det ökar tryggheten att få vård i sin närmiljö. Särskilt är detta värdefullt för barn, äldre och personer med kroniska sjukdomar och omfattande behov.

Region Uppsala ska ha en hälso- och sjukvård som är hälsofrämjande, jämlik, effektiv och modern. Vården ska hålla god kvalitet, vara tillgänglig, fördelas efter medicinska behov och finansieras solidariskt.

I en sjukvård präglad av gröna värderingar är du som patient medskapare av sjukvården. En modern sjukvård strävar efter ett samarbete mellan vårdgivare och

patient, där patienten ses som en resurs med erfarenhet och kunskap om sin egen hälsa. Dagens patienter är ofta pålästa om både symptom och behandlingsmetoder som finns, och har många gånger förmågan att inhämta egen kunskap.

I morgondagens sjukvård ses patienterna som medskapare av sin sjukvård. Detta innebär att patienten tillsammans med personalen är aktiva och delaktiga i att formulera de problem som ska lösas. Det finns ett stort värde i och innebär stora möjligheter med en hälso- och sjukvård där patienten ses som en aktiv medskapare. Synsättet innebär att patienten ska vara medskapande i sin egen behandling men också att bidra till utveckling av hälso- och sjukvården i stort. En patient med kronisk sjukdom samlar på sig mycket erfarenhet och kunskap om sin sjukdom som är viktig att ta vara på.

Ett antal grupper driver på utvecklingen av vården. Individer med kronisk sjukdom som vill vara mer delaktiga i sin vårdprocess och ha moderna verktyg för hälsomonitorering, lindra symptom och motverka hälsoförsämring i samråd med vårdprofession. Friska individer som vill använda digitala hälsotjänster för att bibehålla och hålla koll på sin hälsa och uppmuntras till nya levnadsvanor som främjar fortsatt god hälsa och livskvalitet. Det finns också "spetspatienter", patienter med kronisk sjukdom, som är pålästa och har erfarenhet av sin sjukdom, och som efterfrågar verktyg för att utveckla hälso- och sjukvården såväl för sin egen sjukdom som stöd för andra. De här grupperna är viktiga för att driva på utvecklingen av nya digitala vårdtjänster.

Patienters delaktighet i den egna vården, vårdutveckling och forskning påverkar i grunden hur denna utformas, allt ifrån frågeställningar till upplägg och förbättrade resultat. Forskning visar att vårdens resultat påverkas tydligt i positiv riktning av patientens delaktighet.

För att uppnå delaktighet krävs hjälpmedel som endast delvis finns idag. Patienter med kroniska tillstånd tillbringar en liten bråkdel av sin tid tillsammans med hälso- och sjukvårdspersonalen. I övrigt lever de sina liv som vanligt, med sina tillstånd. Digitala lösningar, enskilt och i sociala nätverk, ger oanade möjligheter till samverkan med patienten i förarsätet till sin egen sjukvård.

Miljöpartiets vision av en grön hälso- och sjukvård är att främja hälsa, och när ohälsa uppstår tillhandahålla nödvändig vård av hög kvalitet när den behövs, där den behövs.

Att skapa vårdprocesser och vårdkedjor med detta synsätt som bas kan inte göras över en natt, eller ens en mandatperiod. Men det är helt nödvändigt att vi startar denna process, för att säkerställa att våra resurser räcker till en god välfärd även för kommande generationer.

Mycket av den vård som ges i Region Uppsala idag är inte bara god utan rent av världsledande. Vi förvaltar ett flera hundra år gammalt arv av samlad vetenskap och beprövad erfarenhet och bygger vidare med ny kunskap och erfarenhet för kommande generationers välfärd. Stora delar av de övergripande mål som vi har beskrivit ovan uppnås redan idag, men för att bygga morgondagens sjukvård krävs ett nytänkande.

Folkhälsa och förebyggande vård

Sverige är ett välfärdsland men trots detta finns det stora och ökande skillnader i befolkningens hälsa. Skillnaderna är avsevärda, det skiljer till exempel fem år i medellivslängd mellan grupper med högst och lägst utbildning. Skillnaderna kan förklaras både med människors skilda livsvillkor och de system som skapats för att hantera sjukdom och ohälsa. Insatser utanför hälso- och sjukvården, som avser att påverka människors livsvillkor i en hälsofrämjande riktning, är därför grundläggande för att skapa jämlik hälsa. Att minska sociala och ekonomiska klyftor mellan människor är en del av arbetet för en bättre folkhälsa. En god och jämlik hälsa är en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling i stort. Det handlar om livskvalitet, ökad delaktighet och minskat utanförskap.

Samhället ska inte avgöra hur den enskilde människan ska leva sitt liv. Däremot kan samhället ge stöd för att människor enklare ska kunna göra de livsval som ger dem bäst chanser till ett så friskt liv som möjligt. Av de tio främsta riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död i Sverige är hälften relaterade till matvanor och fysisk aktivitet, så dessa områden måste ha ett tydligt fokus i det hälsofrämjande arbetet.

Fysisk aktivitet har bevisad effekt att kunna förebygga eller förbättra ett stort antal sjukdomstillstånd (till exempel högt blodtryck, stroke, ont i ryggen och depression). De positiva effekterna uppnås oavsett ålder och träningsvana. Miljöpartiet vill att förskrivningen av fysisk aktivitet på recept ska öka och rutinmässigt övervägas som behandlingsalternativ i vården.

Erfarenheter visar att generell hälsoinformation ger bäst effekt i grupper med högre socioekonomisk status och det kan därför leda till större hälsoskillnader, medan exempelvis grupputbildningar för föräldrar eller insatser som omfattar reglering, ekonomiska styrmedel och förändringar i miljön har en mer jämlik effekt. Det är därför viktigt att Region Uppsalas hälsofrämjande insatser bygger på en mångfald av metoder och samverkan med andra aktörer som exempelvis kommuner och civilsamhället.

Region Uppsala är sedan 2017, genom uppdraget om regionalt utvecklingsansvar, ansvarig för att upprätta länsplaner för regional transportinfrastruktur. Miljöpartiet anser att det hälsofrämjande perspektivet måste stärkas i det arbetet och att andelen

individer som får sitt behov av fysisk aktivitet uppfyllt genom sina dagliga resor ska öka fortlöpande. Förutom att bidra till en förbättrad hälsa för den enskilde minskar det också luftföroreningar, buller eller trafikolyckor, vilket även det leder till en förbättrad folkhälsa.

Att vistas i naturen är bra för både den fysiska och psykiska hälsan. Region Uppsala är tillsammans med länets kommuner ägare av Upplandsstiftelsen som arbetar för mer friluftsliv i länet och Miljöpartiet anser att Upplandsstiftelsen har en viktig roll för att främja alla grupper tillgång till natur- och friluftsliv. Vi anser därför att Upplandsstiftelsen nuvarande projekt, Folkhälsa i natur för alla (FINA), ska utvecklas och bli en integrerad del av Upplandsstiftelsens ordinarie verksamhet.

På nationell nivå förs en diskussion om att Folkhälsomyndigheten bör få i uppdrag att skapa en struktur för nationell samordning av folkhälsoarbetet som är relaterat till matvanor och fysisk aktivitet. Miljöpartiet anser att Region Uppsala bör vara den aktör som tar detta ansvar på regional nivå. Inom ramen för det ansvaret anser vi att Region Uppsala ska ta fram ett folkhälsoprogram, för att förbättra folkhälsan i länet.

Miljöpartiet vill:

- användningen av fysisk aktivitet på recept ökar inom hälso- och sjukvården,
- att Region Uppsala tar ansvar för att driva på arbetet med jämlika livsvillkor och levnadsvanor tillsammans med länets kommuner och civilsamhället,
- att det främjande och förebyggande folkhälsoarbetet ges ökade resurser och högre prioritet,
- ta fram en handlingsplan för att bättre uppnå en mer jämlikt fördelad hälsa och vård på lika villkor för hela Uppsala läns befolkning.

Primärvården - den nära vården

Under den senaste mandatperioden har vi tagit initiativ till en omställning av hälso- och sjukvården för att utveckla framtidens primärvård. Det är ett arbete vi vill fortsätta att utveckla.

Utifrån processen med den pågående utredningen "Effektiv och nära vård 2030" tas mål och strategi för utveckling av hälso- och sjukvården i Uppsala län fram. Det finns behov av att främja ett mer personcentrerat och hälsoinriktat arbetssätt, en arbetsmiljö som uppmuntrar medarbetare att pröva nya och innovativa arbetssätt och metoder, utveckla samverkansformer, styra vård till rätt nivå och tydliggöra uppdrag och roller för de olika vårdnivåerna.

Primärvården behöver byggas ut, för att kunna tjäna som den bas i systemet som det är tänkt. Vården ska finnas nära människor. Då kan den fylla den funktion av "grindvakt" som man ofta talar om för primärvårdens del; den första kontakten,

utvärderingen av symptom och besvär, ofta även den sista kontakten eftersom många tillstånd kan bedömas och behandlas direkt där.

Miljöpartiets bedömning är att primärvården är underfinansierad och att det behövs betydande ekonomiska tillskott under kommande mandatperioder. Vi vill att primärvårdens andel av hälso- och sjukvårdens budget ska öka. Miljöpartiet vill sätta ett mål att tillföra primärvården i Region Uppsala 100 miljoner kronor årligen under mandatperioden 2018–2022. Resurserna behöver tillföras på rätt sätt, för rätt åtgärder på rätt plats. Några exempel på vad dessa medel kan användas till är mer personal inom olika kategorier, fler vårdcentraler som är lokaliserade nära människor och en förbättrad fortbildning för vår befintliga personal. Grovt sett kan åtgärderna kategoriseras som att dels tillföra resurser för de uppdrag som redan har givits till primärvården men inte fullt ut finansierats, dels tillföra resurser för utökade uppdrag.

En grön primärvård ser på funktion framför position. Därför vill vi inte utgå från läkarna som yrkesgrupp, som t ex husläkarsystemet gjort. En professionsneutral vårdgaranti av det slag som regeringens samordnare presenterat motsvarar betydligt bättre de vårdbehov som patienter har, och utgör därför en bättre grund för en effektiv primärvård.

Den första naturliga kontakten för människor på en vårdcentral kan lika gärna vara en distriktssköterska eller fysioterapeut som en läkare. Många vet vilka besvär de har och vilken hjälp de behöver. Då kan de få den hjälpen direkt. Naturligtvis krävs en god samverkan mellan yrkesgrupperna på mottagningarna, när det visar sig att andra yrkesgruppers kunskap behövs. Allt fler drabbas av psykisk ohälsa vilket riskerar att utvecklas till svårare sjukdom. Det finns stort behov av att kunskap om och bemötande av psykisk ohälsa förbättras i primärvården.

Under överskådlig tid kommer det råda brist på specialistläkare i allmänmedicin inom primärvården. Region Uppsala behöver förbättra förutsättningarna för rekrytering av specialister i allmänmedicin, både genom att öka antalet AT-platser och ST-block i allmänmedicin och genom insatser som skapar en bättre arbetsmiljö och gör arbetet inom primärvården mer attraktivt.

En förbättrad arbetsmiljö inom primärvården kan uppnås med olika medel. Det viktigaste handlar om att stärka resurstilldelningen och primärvårdsuppdraget som sådant. Det kan även handla om att se över hur det verksamhetsnära administrativa stödet kan stärkas. En annan del av det är att förstärka övriga professioner inom primärvården. Exempelvis kan psykologer, kuratorer och fysioterapeuter ta ett större behandlingsansvar för patienter med psykisk ohälsa eller muskelsmärta. Tillsammans stärker de olika professionerna varandra. Miljöpartiet vill även se över hur andra professioner kan bidra till utvecklingen i primärvården, exempelvis arbetsterapeuter, logopedier, dietister och apotekare.

En grön primärvård är neutral avseende driftsform. Vi vill se både privata och offentliga aktörer inom regionens primärvård. Båda bör stimuleras, och ges resurser utifrån sina egna förutsättningar. Oftast är dessa förutsättningar lika, och resurser bör därför fördelas lika. Ibland är förutsättningarna olika, och även det bör påverka resursfördelning. Områdesansvar för olistade patienter liksom möjligheter till fri lönebildning är två exempel där detta kan skilja sig åt. Miljöpartiet vill även se andra driftsformer än aktiebolag i vårdkoncerner inom primärvården. Medarbetarstyrda bolag och kooperativ är exempel på former som bör stärkas.

Primärvård är basen i den nära vården. Närhet definieras inte bara utifrån geografisk närhet, utan kan också handla om digital tillgänglighet som flyttar vården ända hem till patienten. Tillgänglighet handlar inte enbart om närhet till en fysisk vårdcentral utan också om att främja andra kontaktvägar såsom digitala vårdmöten men också fysiska vårdmöten där vårdpersonal kommer till bostaden genom de mobila närvårdsteam för patienter med stora vårdbehov som utvecklas runt om i länet. Vi vill öka takten på digitalisering inom primärvården. Både för att avlasta medarbetare och skapa en bättre arbetsmiljö och för att effektivisera vården för patienten och göra den smartare och skapa större inflytande och delaktighet.

Den största verksamheten inom primärvården är vårdcentralerna. Den statliga utredningen "Effektiv vård" (SOU 2016:2) har pekat på vikten av en förstärkning av riktad primärvård för att säkerställa bättre vård för de mest sjuka äldre och multisjuka. Mer än 80 procent av hälso- och sjukvårdens kostnader kan kopplas till vård av kroniska sjukdomar. Individer med omfattande och kroniska vårdbehov är ofta de som har störst behov av kontinuitet och tillgänglighet i primärvården. Miljöpartiet vill därför att Region Uppsala ska utveckla den riktade primärvården. Vårdcentralernas uppdrag behöver utformas på ett sätt som tillgodoser behoven hos äldre och kroniskt sjuka patienter vad gäller exempelvis tillgänglighet och kontinuitet.

Det är tydligt att det finns ett behov av strukturförändringar i hälso- och sjukvården, såväl vad gäller primärvårdens andel av hälso- och sjukvården som i vilken form och var den ska finnas lokaliserad. Det kan finnas behov av en vårdcentral i ett område där privata vårdgivare inte har etablerat verksamhet men där det finns ett stort behov. Det kan också handla om att erbjuda vård i andra former, t ex mobila närvårdsteam och e-hälsa som båda innebär att vårdkontakt kan ske i hemmet.

Miljöpartiet vill

- göra en förstärkning av primärvården med 100 miljoner kronor årligen under mandatperioden 2018–2022,
- stärka medarbetarstyrda driftsformer i primärvården,
- stärka samverkan mellan primärvården och relevanta sjukhusspecialiteter,
- utreda möjligheten till ett läkarhus i Uppsala,

- utveckla det strukturerade samarbetet med vårdgivare för att stärka utvecklingstakten och innovationer inom primärvård.

Förstärkt samverkan kring närvård

Närvård är ett samlingsbegrepp för det samverkansarbete som bedrivs inom hälso- och sjukvård och social omsorg mellan kommunerna och Region Uppsala. På lokal nivå, där dessa verksamheter tangerar varandra, behövs en nära samverkan mellan huvudmännen för att koppla ihop olika resurser för att tillsammans ge patienterna en bättre vård och omsorg än vad var och en myndighet kan göra för sig själv.

Samarbetet kring närvård har pågått en längre tid, men har under nuvarande mandatperiod utvecklats både innehållsmässigt och geografiskt. Detta mycket tack vare regionens politiska prioritering och ökat finansiellt stöd till olika närvårdsinsatser. Bland annat finns idag en samverkansfunktion på regionkontoret, lokalt verksamma närvårdskoordinatorer i alla kommuner och en förbättrad styrning av verksamheten.

Enligt den utvärdering av närvårdssamverkan som genomfördes 2015 finns idag en likartad struktur över länet för styrning och organisering av närvårdssamverkan, men skillnader finns ännu vad gäller fokusområden för närvården. I de norra delarna av länet prioriteras främst vård av äldre, medan vissa andra kommuner valt att fokusera på barn och unga i sin verksamhet. Skillnader finns också vad avser medverkande aktörers representation i olika samverkansgrupper. För att ytterligare förtydliga och samordna verksamheten har därför en strategi för närvårdssamverkan i Uppsala län för perioden 2018–2020 tagits fram.

Närvårdsenheten i Östhammar som har funnits i sex år lyfts ofta fram som en förebild för hur närvården skulle kunna utvecklas i andra av länets kommuner. Östhammars kommun är arbetsgivare för all personal utom för den läkare som arbetar vid enheten. Denne är anställd av Region Uppsala. Verksamheten är välfungerande och ger en rad fördelar som skulle kunna replikeras i andra kommuner. Patienter som inte kan vårdas hemma kan läggas in direkt här för vård nära hemmet. Anhöriga har då lättare att besöka patienterna och anställda har ett tydligt fokus på att det ska fungera för vårdtagarna efter att de kommit hem.

Kombinationen av medicinsk rehabilitering och social omvårdnad i denna samverkansmodell bidrar till en helhetssyn på patienten, som lätt går förlorat på ett stort sjukhus. Denna samverkansmodell vill Miljöpartiet vidareutveckla till andra kommuner i länet. På närvårdsenheterna bör biståndshandläggare finnas, med beslutsrätt för insatser och andra myndighetsbeslut. I möjligaste mån bör även system utvecklas som gör att dokumentation i skilda system undviks.

Samordnad individuell plan (SIP) är ett verktyg för att med patienten/klienten i centrum samordna insatser när individen behöver insatser både från kommunens socialtjänst och regionens hälso- och sjukvård. Arbetssättet med SIP fungerar väldigt olika i olika delar av landet. På sina håll har arbetet kommit längre och där bidrar SIP till en mer effektiv och patientsäker vård och tydligare insatser från socialtjänsten. Miljöpartiet vill utveckla arbetet med SIP i Region Uppsala. Vi vill att SIP ska utvecklas och bli ett verktyg som bidrar till en sömlös, säker och effektiv vård och omsorg för individen. Äldre, barnfamiljer och människor som lever med beroende och psykiatrisk samsjuklighet är exempel på grupper som särskilt kan gynnas av samordnade insatser från samhället.

Miljöpartiet vill

- förstärka länets närvårdssamverkan i enlighet med den strategi som tagits fram av Region Uppsala och länets kommuner,
- vidareutveckla goda exempel från samverkansmodellen i Östhammar till andra kommuner, till noder för nära vård, i första hand till Tierp, Enköping och Uppsala och på sikt bygga ut dem till nav i en patientnära vård som överbryggar gapet mellan primär- och specialistvård.
- fortsätta utvecklingen av mobila närvårdsteam,
- utveckla samordnad individuell plan, för att säkerställa en god vård och samverkan med länets kommuner kring de patienter som behöver detta.

Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping

Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping är Region Uppsalas två sjukhus, olika stora men båda med viktiga roller för hälso- och sjukvården. Akademiska sjukhuset, ett av Sveriges världsledande universitetssjukhus där patienter från såväl Uppsala län som hela Sverige och världen får specialistvård och där det bedrivs forskning, utveckling och undervisning. Lasarettet i Enköping är ett av Sveriges ledande mindre sjukhus med länsupdrag inom flera vårdområden.

Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping är båda viktiga för en säker och god hälso- och sjukvård och är i ökande grad beroende av varandra. Samarbetet mellan sjukhusen ska fortsätta att utvecklas och stärkas i syfte att utnyttja resurser på bästa sätt och bidra till bättre tillgänglighet och förbättrad vårdkvalitet.

Akademiska sjukhuset är både volymmässigt och statusmässigt en oerhört stor del av Region Uppsalas verksamhet. Sjukhuset utgör samtidigt Region Uppsalas största tillgång och dess ständiga risk. Om sjukhuset inte lyckas attrahera tillräckligt mycket riks- och regionvård går sjukhuset med underskott, och i ett längre perspektiv riskerar till och med den högspecialiserade vården i Uppsala att försvinna.

Akademiska sjukhuset bör omstruktureras för att långsiktigt säkra regionens högspecialiserade vård. Detta kan endast göras genom att mer långsiktigt knyta upp de övriga landstingen i sjukvårdsregionen mot sjukhuset. Genom att ge dessa landsting ett ökat inflytande och ett ökat ansvar för sjukhuset kan vi se till att Region Uppsala även över längre tid har underlag för en högspecialiserad vård. Detta är även väsentligt för att kunna utveckla den högspecialiserade vården vidare.

Det finns flera möjliga alternativ för att utforma detta samarbete. En gemensam nämnd, ett kommunalförbund eller ett landstingsägt bolag är samtliga tänkbara, och erbjuder olika för- och nackdelar. Detta bör under mandatperioden utredas och förankras hos övriga landsting/regioner i sjukvårdsregionen.

Miljöpartiet vill inte privatisera Akademiska. Däremot förespråkar vi att se över möjligheten att bolagisera sjukhuset och genomgå en nödvändig genomlysning av hela verksamheten. För att långsiktigt säkra den högspecialiserade sjukvårdens framtid i Uppsala är en möjlighet att inbjuda de övriga regionerna i vår sjukvårdsregion till att bli delägare, med gemensamt ansvar för sjukhusets utveckling och finansiering.

Sjukhusen ska bedriva en hälso- och sjukvård där såväl den akuta som den planerade vården utmärks av god tillgänglighet, korta väntetider och gott bemötande. Det är viktigt för att trygga tilliten för hälso- och sjukvården.

Det är viktigt med fortsatt och utvecklat samarbete mellan Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping för att främja bättre tillgänglighet avseende operationer. Det är också viktigt med utökad kapacitet vid Samariterhemmet för att ytterligare förbättra förutsättningarna till minskade köer och minskad risk för inställda operationer på grund av andra, mer akuta behov.

Det finns stort behov av att förbättra tillgängligheten till psykiatrisk vård och att fortsätta det åtgärdsprogram för tillgänglighet som finns för barn- och ungdomspsykiatrin. Sannolikt behöver mer resurser tillföras psykiatrin än som blir fallet i dagens ekonomiska modell inom Akademiska sjukhuset. Det vill Miljöpartiet se över under mandatperioden.

Akademiska sjukhuset och lasarettet i Enköping ska snabbt sätta in åtgärder när det finns risk för växande vårdköer inom ett visst verksamhetsområde samt utveckla samarbetet med vårdgarantienheten och förbättra slussningen av patienter, som innebär att vård kan erbjudas hos andra vårdgivare med kortare väntetider.

Ambulanssjukvården är en viktig del i modern akutsjukvård där många av de medicinska åtgärderna kan genomföras innan patienten når sjukhus. Ambulanssjukvården har gått från att tidigare ha varit en organisation för transport av sjuka till att bli en del av vården av sjuka. Medborgare ska känna sig trygga i att de

får ett snabbt och tryggt omhändertagande vid olycka eller sjukdom. Arbetet med digitalisering är en viktig del i ambulanssjukvården som stöd för personalen i form av sammanhållen journalföring, uppdaterat kartstöd, god kommunikationsutrustning och säker internettillgång.

Miljöpartiet vill

- utreda ett fördjupat samarbete med övriga landsting/regioner i sjukvårdsregionen kring driften av Akademiska sjukhuset,
- se över resurstilldelningen till specialistpsykiatri inom Akademiska sjukhuset,
- säkerställa att det snabbt går att sätta in åtgärder vid risk för växande vårdköer inom ett visst verksamhetsområde,
- fortsätta utveckla operationssamarbetet mellan Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping.

Habilitering och rehabilitering för självständighet

Människor som har funktionsnedsättningar ska ges goda förutsättningar att klara ett självständigt liv. Habilitering, med stöd och insatser för att förebygga och minska svårigheter som funktionsnedsättningar kan medföra, är viktigt för att skapa goda förutsättningar för delaktighet i samhället och ett rikt liv. Habiliteringen kan ge råd, stöd, utbildning och behandling och bidra till möten där andra med liknande funktionsnedsättningar kan träna tillsammans och utbyta erfarenheter. För personer med långvariga behov av stöd är det extra viktigt att vården och insatserna utformas på ett sätt som ger stor möjlighet till delaktighet och inflytande.

Rehabilitering är ett samlingsbegrepp för åtgärder av medicinsk, psykologisk, social och arbetslivsinriktad art som ska hjälpa den som är sjuk eller skadad att återvinna bästa möjliga funktionsförmåga och förutsättningar för ett gott liv. Individen ska själv ges stor möjlighet att kunna påverka vilken form av rehabilitering som passar.

Det saknas i stora stycken solid kunskap och evidens kring vilka rehabiliteringsmetoder som fungerar bäst, i synnerhet vad gäller att återge individer en arbetsförmåga som de har förlorat. Denna kunskap behöver vi förbättra inom Region Uppsala, både avseende vår egen personal och för samtliga våra patienter.

Långsiktigheten i den teambaserade multimodala smärtbehandling som byggts upp med hjälp av statliga garantimedel för rehabilitering bör stärkas.

Idag finns stor kunskap om betydelsen av rehabilitering och fysisk aktivitet för att förbättra livskvaliteten och möjliggöra ett aktivt liv. Trots det finns det stora brister i tillgången till det som kallas "anpassad friskvård". Många människor som är medicinskt färdigbehandlade behöver på egen hand fortsätta träna upp sina

förmågor under många år eller resten av livet. För många kan bristande tillgänglighet göra det omöjligt att ta del av det vanliga friskvårdsutbudet. Då behöver det offentliga bidra med en infrastruktur som möjliggör friskvård anpassad till individens förmågor och medicinska behov. Det kan vara i form av olika typer av tillgängliga friskvårdsanläggningar eller -aktiviteter.

Miljöpartiet menar att det finns stora hälsovinster att göra med att tillsammans med länets kommuner möjliggöra för fler äldre och kroniskt sjuka att leva ett aktivt liv i rörelse. Vi vill att Region Uppsala tar initiativ till ett samarbete med en eller flera av länets kommuner för att vara föregångare vad gäller fysisk aktivitet för äldre. Forskning visar att fysisk träning med fokus på ökad muskelstyrka och förbättrad balans minskar risken för fall och frakturer. Detta har även betydelse för den psykiska hälsan då oro för att ramla medför minskad aktivitet och rörelse vilket kan resultera i sämre livskvalitet.

Miljöpartiet vill

- säkerställa att arbetsterapeuter och fysioterapeuter på sjukhusen bedömer behov av rehabilitering vid avdelningar med flöde till kommuner,
- säkerställa rutiner för rehabiliteringsplaner och SIP,
- säkerställa samverkan mellan sjukhus, primärvård och kommun avseende rehabilitering,
- ha en fortsatt och utvecklad samverkan med patient- och brukarföreningar för att stärka kvalitet, delaktighet och hälsa,
- att Region Uppsala utvecklar ett Afasicentrum i samverkan med patientföreningar.

Samverkan med civilsamhället

Idéburna organisationer är en viktig sektor i samhället och bör ges utökat utrymme och möjlighet att spela en viktig roll i Uppsala län. Miljöpartiet vill stärka förutsättningarna för samarbete mellan Region Uppsala och civilsamhället. En starkt samverkan med den idéburna sektorn bidrar till en ökad och mer jämlik hälsa i befolkningen. Långsiktiga satsningar såsom IOP (idéburet offentligt partnerskap) är exempel på samverkansprojekt som skapar en socialt hållbar utveckling i regionen. Den organiserade idrotten är en viktig samarbetspartner och aktör för ökad fysisk aktivitet. Utöver det ska Region Uppsala också verka för att bättre uppmärksamma andra former av fysisk aktivitet och rörelse. Många barn, ungdomar och vuxna ägnar sig åt aktiviteter och rörelse utanför idrottsföreningar. Miljöpartiet ser positivt på alla former av berikande hälsofrämjande fysisk aktivitet. För att uppmuntra att så många som möjligt aktiverar sig vill vi därför stärka Region Uppsalas stöd till nya former för idrott och fritid.

Miljöpartiet vill att Region Uppsala verkar för samverkansforum där hälso- och sjukvården kan arbeta tillsammans med patientföreningar och andra delar av civilsamhället för att utveckla vården, inte minst med fokus på patientinflytande och hälsofrämjande arbete.

Miljöpartiet vill:

- ge långsiktiga förutsättningar till civilsamhället att bidra till utvecklingen av hälso- och sjukvården.

Barn och ungas hälsa - en livsviktig investering

Samhället har ansvar för att tillsammans med föräldrarna skapa förutsättningar för att barn och ungdomars hälsa och uppväxtvillkor ska vara goda. Tidiga och förebyggande insatser är en god investering, både för barnen och deras anhöriga och ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Att barn och unga har en god psykisk hälsa är väsentligt för alla aspekter av livet; skolprestationer, fritid, familje- och kompisrelationer och för den fysiska hälsan. Allt fler barn och unga känner sig stressade och oroliga. Orsakerna till den ökande ohälsan hos unga är komplexa och kräver också nya lösningar. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska arbeta tillsammans med länets kommuner och civilsamhället för att utveckla insatser som både förebygger ohälsa och innebär ett bra stöd till de barn och unga som behöver det.

Förebyggande arbete är av betydelse för barnens framtida hälsa. Det barn lär sig under skoltiden, sätter trenden för rörelsemönster och hälsosamma beteenden senare i livet. Därför är förebyggande arbete viktigt både idag och för framtiden. Miljöpartiet vill utöka, utveckla och stärka det förebyggande arbetet genom att använda goda exempel och stärka befintliga verksamheter inom Region Uppsala. Hälsoäventyret, Upplandsstiftelsen och Naturskolan är exempel på hållbara insatser för barn och ungas hälsa.

Ur ett grönt perspektiv bör vård av barn ske i en miljö som är bekant för barnet. Det är både viktigt att det fysiska rummet utformas för att möta barn på deras villkor och att vården finns geografiskt nära. Med dagens teknik kan även digitala lösningar kännas välbekanta för barn och unga och vara viktiga verktyg för att stödja deras hälsa.

Miljöpartiet vill vidareutveckla arbetet med familjecentraler i Region Uppsala. Där samverkar kommun och region kring barnfamiljen och erbjuder verksamheter som hälsovård, föräldrakurser, öppen förskola och råd och stöd. För utsatta familjer behövs särskilt föräldrastöd, exempelvis i form av spädbarnsgrupper.

Ungdomsmottagningarnas arbete med psykosocial hälsa ska utvecklas. Ungdomsmottagningen är ofta den första vårdinstans som ungdomarna vänder sig till, det är därför viktigt att samtliga ungdomsmottagningar har kompetens att ta emot ungdomar med psykisk ohälsa.

För skolbarn är en väl utbyggd elevhälsa en bra grund, liksom god tillgänglighet till ungdomsmottagningarna. Men det räcker inte. Vården måste utveckla kompetensen att se barn med psykisk ohälsa, med otrygga uppväxtvillkor eller som har utsatts för våld och övergrepp. De barnen måste erbjudas rätt stöd och vård. Region Uppsala har inrättat samtalsmottagningar för att erbjuda första linjens vård för barn och ungas psykiska hälsa. Miljöpartiet vill att det ska finnas samtalsmottagningar i alla länets kommuner.

Former för hur samarbetet mellan elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri kan utvecklas ska arbetas fram. En fungerande samverkan mellan elevhälsan och psykiatri är också en viktig nyckel för att upptäcka och ge stöd i psykisk ohälsa. Kommunernas och regionens samverkan kring ungdomar med både psykisk och social problematik, behöver förstärkas. Ingen ska behöva hamna mellan stolarna.

Behovet av specialiserad personal inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) är stort och det är angeläget att öka tillgängligheten till vården för de barn och föräldrar som är i behov av den. Tillgängligheten till BUP ska öka både på telefon och mottagning.

Miljöpartiet vill:

- utveckla familjecentralerna tillsammans med länets kommuner,
- att ungdomsmottagningar ska erbjuda både psykosocialt stöd och stöd för sexuell och reproduktiv hälsa,
- att det ska finnas samtalsmottagningar i alla länets kommuner som fungerar som första linjen för barn och ungas psykiska hälsa,
- att det ges ökade resurser till förebyggande arbete riktat till barn och unga,
- se ett ökat fokus på främjande och förebyggande arbete för att undvika psykisk ohälsa hos barn och ungdomar,
- att Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) ska ha fungerande verksamhet i Uppsala, Enköping, Tierp och Östhammar,
- säkra att rätt kompetens från Region Uppsala finns på plats som en del av Barnhus Uppsala län för att på ett bra sätt kunna hjälpa våldsutsatta barn.

Psykisk hälsa måste stärkas

Miljöpartiets politik för hälso- och sjukvården i stort är den politik som ska genomsyra vården vid psykisk ohälsa. Den uppdelning som traditionellt funnits i synen mellan somatisk respektive psykiatrisk vård har inte varit till gagn för patienten. Inte minst då många med psykisk sjukdom drabbas av fysisk sjukdom och

vice versa. Enligt statistik vet vi att människor som tidigare behandlats med psykiatrisk vård får sämre somatisk slutenvård än de människor som tidigare endast fått somatisk slutenvård.

Primärvården bör i högre utsträckning erbjuda vård och behandling för psykisk ohälsa. Idag är tillgången till psykologisk behandling ojämlik i länet och många vårdcentraler har långa väntetider för att få träffa en psykolog eller kurator. Det är inte acceptabelt. Tillgången till tidiga insatser behöver förstärkas inom hela primärvården.

Människor med symtom på neuropsykiatrisk funktionsnedsättning mår ofta mycket dåligt. Miljöpartiet vill att barn, ungdomar och vuxna med symtom på neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) snabbare ska få en utredning för att eventuellt få en diagnos och snabbare få rätt stöd.

För patienter med svårare psykiska besvär är sluten psykiatrisk vård ibland det bästa alternativet. Den psykiatriska vården är en hörnsten i Region Uppsalas hälso- och sjukvård, och patienter kan finnas här av många olika anledningar. Därför är det viktigt att psykiatrin har en god samverkan med t ex socialtjänst, primärvård och andra vårdgivare. Psykiatrisk vård kan vara den första vägen in till hälso- och sjukvården, eller en väg vidare från annan vård. I ett större perspektiv är det viktigt att fokusera på förebyggande insatser kring psykisk ohälsa, inom till exempel primärvården, elevhälsovården samt vårt övergripande folkhälsoarbete. De patienter som kommer till psykiatrin ska möta en väl fungerande och modern psykiatrisk vård. Inom den psykiatriska vården förekommer ibland att patienter vårdas under tvång, som ett sista alternativ. Detta ställer extra höga krav på verksamheten och på personalen. Det är av yttersta vikt att den psykiatriska vården präglas av transparens, rättssäkerhet och att den vård som bedrivs här alltid följer med i den medicinska utvecklingen. Det ställer i sin tur höga krav på organisation och resurstilldelning från regionens sida.

Region Uppsala har tagit beslut om att tillsätta en samordnare för suicidprevention för att ta ett helhetsgrepp kring förebyggande åtgärder mot självmord. Det är viktigt att koordinera insatser mellan Region Uppsala och länets kommuner och utveckla det gemensamma arbetet och ta fram en handlingsplan för att möta människor med självmordstankar. Varje självmord är en enorm tragedi för den avlidne och de anhöriga men också för hela samhället. Självmord är ett folkhälsoproblem och den vanligaste dödsorsaken för män i åldrarna 15–44 år och för kvinnor i samma åldersgrupp är endast cancer vanligare som dödsorsak. Att upptäcka, bryta isolering och ge människor möjlighet att prata om det svåra kan förhindra att en individ begår självmord.

En personcentrerad vård där patienten känner sig delaktig i sin vård har visat sig öka följsamheten till behandling och ger därmed bättre resultat när det gäller psykisk

ohälsa. Därför behöver det inom arbetet med psykisk ohälsa utvecklas fler arbetssätt där patienten ses som en viktig resurs i sin egen behandling. Ett flertal kunniga intresseorganisationer och patientföreningar finns etablerade i Uppsala län och arbetar för ökat brukarinflytande. Miljöpartiet ser det som en naturlig del i utvecklingen av vården att samarbeta med organisationer som företräder grupper som annars kan ha svårt att själva arbeta för en förändring och ökad förståelse för den enskildes och gruppens situation.

Miljöpartiet vill:

- ha fortsatt och utvecklad samverkan med patient- och brukarföreningar för att stärka kvalitet, delaktighet och hälsa,
- att väntetiderna kortas till psykologisk behandling på vårdcentralerna,
- att det finns en mångfald av psykologiska behandlingar inom Region Uppsala för att kunna erbjuda individanpassade lösningar med hög tillgänglighet (exempelvis vid olika tider på dygnet). Behandling kan ske både enskilt och i grupp, och även erbjudas på den digitala behandlingsplattformen.

Beroendevård med helhetsperspektiv

Grunden för en god beroendevård ska vara evidens och beprövad erfarenhet precis som i övrig hälso- och sjukvård. Fokus ska vara att behandla den sjukdom som patienterna har, inte att moralisera eller skuldbelägga. Det innebär t ex att vi talar om beroendevård i stället missbruk. Diagnosmanualen DSM-5 som antogs för ett par år sedan har ersatt diagnoserna ”Missbruk” och ”Beroende” med en diagnos, ”Substansbrukssyndrom”.

Ju tidigare ett missbruk upptäcks, desto större är chansen att ge effektiv hjälp. Vi vet att vård för beroende är effektivare än straff och därför bör hälso- och sjukvårdens fokus ligga på vård av sjukdomen. Individer som lider av olika beroenden ska i ett tidigt skede erbjudas evidensbaserad behandling för sina beroenden. Denna behandling bör i möjligaste mån kunna erbjudas i hela länet.

Personer med beroende har ofta komplexa vårdbehov, med både annan psykiatrisk sjuklighet och somatiska sjukdomar. Vården för dessa personer behöver därför i möjligaste mån vara integrerad. Det innebär ett nära samarbete mellan socialtjänsten, psykiatrin, beroendevården (där denna är separat organiserad) och somatisk hälso- och sjukvård. Stabilt boende och psykosociala insatser från kommuner behöver samordnas med medicinsk och psykologisk behandling från hälso- och sjukvården. De nationella riktlinjerna för vård och stöd vid beroende behöver implementeras fullt ut.

Sjukvården ska ha god och tillgänglig information och rutinmässigt ställa frågor om levnadsvanor och eventuella beroendeproblem. Förebyggande arbete mot beroende

ska premieras genom att bland annat göra beroendemottagningar lättillgängliga för individer med dessa behov. Detta är särskilt viktigt för individer som samhället har svårt att nå och ge stöd.

Alkoholberoende är den vanligaste formen av vårdkrävande beroende. Det är särskilt viktigt att ha en väl utbyggd och lätt tillgänglig behandling för detta beroende. Alkoholrådgivning och öppenvårdsinsatser fyller en viktig funktion redan idag, och kommer att göra det även fortsättningsvis.

Ingen ska stängas ute från vård och hjälp för sitt beroende, genom att villkor ställs för att vård ska ges. De som behöver hjälpen mest är trots allt de som – trots sin egen önskan – ger efter för sitt beroende.

För att färre ska dö i beroenderelaterade sjukdomar vill vi fortsätta att bygga ut det sprututbyte som Miljöpartiet tog initiativ till under den gångna mandatperioden. Syftet är i första hand att minska smittspridning, men även att skapa kontaktytor mot individer med beroendeproblem. Sprututbyte skapar kontaktytor med de tyngsta missbrukarna, och möjliggör att ge dem bättre hjälp för somatiska problem, liksom motivationsstöd och behandling för att bli drogfria. En del individer har hanterat sin problematik utan att få kontakt med sjukvården, och då kan en sprutbytesmottagning vara den första kontakt som skapas för att ge annan hjälp mot beroendet.

Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska ansöka om att få starta provverksamhet med så kallade injektionsrum för drogberoende. Detta har redan funnits i flera decennier i ett antal olika storstäder i Europa och i Kanada, och det är visat att det tydligt minskar risken att dö av narkotikaöverdos, utan att det bidrar till ökad användning av narkotika. Det är viktigt att utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet på bästa sätt främja en god vård och ett gott bemötande för individer med drogberoende.

Hepatit C är en mycket vanlig smitta bland individer som injicerar droger. Under de senaste åren har samtliga landsting samarbetat kring ett ordnat införande av nya, botande läkemedel mot denna infektion. Denna behandling är mycket kostsam, och därför har de patienter prioriterats för behandling som uppvisat leverfibros. Det finns dock starka skäl att ge behandling till samtliga individer som bär på smittan, för att förhindra smittspridning inom riskpopulationen. Miljöpartiet vill därför verka för att samtliga patienter inom vår region med hepatit C får behandling mot infektionen.

Läkemedelsberoende är ett växande problem i hela landet. Läkemedelsberoende kan uppkomma vid användning av flera olika läkemedel, bland annat starka smärtstillande och ångestdämpande tabletter samt sömnmedel. Vården har ett stort ansvar för förskrivning av dessa läkemedel i enlighet med evidens, beprövad

erfarenhet och etablerade riktlinjer samt för uppföljning av dessa patienter, för att minska risken för beroendeutveckling.

Miljöpartiet vill förbättra möjligheten att få effektiv behandling för spelberoende. Det är den första beroendediagnos som inte baseras på en kemisk substans. Det är ett beroende med ett stort mörkertal i samhället, och som skapar social misär. Självordsrisken bland spelberoende personer är faktiskt högre än bland alkoholister, sannolikt på grund av de snabba och massiva ekonomiska problemen detta beroende kan ge individen och hans familj. Det är av vikt att hälso- och sjukvården tillägnar sig och utvecklar behandlingsmetoder för spelberoende och tillgängliggör dessa för dem av länets invånare som behöver den hjälpen.

För att vården för beroende (oavsett drog) ska vara framgångsrik måste även anhöriga ges stöd. Utifrån ett hållbarhetsperspektiv behöver därför anhörigvården bli tillgänglig för fler.

Många ungdomar med beroendeproblem har ingen att prata med och det är svårt för familjer att få hjälp. Miljöpartiet vill att Region Uppsala öppnar minst en tillgänglig mottagning för ungdomar med beroendeproblem. Mottagningen Mini Maria Stockholm tjänar här som en modell. Mottagningen ska ha ett nära samarbete med kommunerna.

Miljöpartiet vill:

- fortsatt implementera de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid beroende,
- se en bättre samordning av kommunernas psykosociala och arbetsrehabiliterande insatser med hälso- och sjukvårdens medicinska och psykologiska behandling,
- att Region Uppsala ansöker om att få starta provverksamhet med så kallade injektionsrum för drogberoende,
- att samtliga patienter med hepatit C inom Region Uppsala erbjuds behandling mot infektionen,
- förbättra möjligheten för individer med spelberoende att få effektiv behandling,
- förbättra stödet till anhöriga till individer med beroendeproblem,
- att Region Uppsala ska öppna minst en mottagning för stöd till ungdomar med beroendeproblematik.

Tänderna är en del av kroppen

Tänderna är en del av kroppen. På nationell nivå arbetar Miljöpartiet för att sjukdomar i munhåla och tänder ska organiseras under sjukvården och räknas in i högkostnadsskyddet. Vården ska utformas utifrån att de som har störst behov ska ges

bäst förutsättningar för en god tandhälsa. Det är viktigt att alla har tillgång till tandvård i lika god utsträckning och att den förebyggande verksamheten fungerar bra.

Miljöpartiet vill fortsätta utvecklingen av frisktandvården. Genom att fortsätta de regelbundna undersökningarna genom hela livet får människor en bättre tandhälsa.

Skillnaderna i tandhälsa ska minska genom förebyggande insatser i socioekonomiskt utsatta områden och med uppsökande tandvård för äldre.

Miljöpartiet vill:

- fortsätta utvecklingen av uppsökande tandvård för äldre,
- utveckla samarbetet med länets kommuner kring äldres munhälsa,
- att Region Uppsala behöver driva på för att det inom sjukvårdsregionen startas en utbildning för tandhygienister,
- utreda hur patienter som remitteras av sin tandläkare för långvarig smärta kan ges vård via sjukvårdstaxa,
- se över behovet av fler mobila tandkliniker för att täcka in områden i Region Uppsala som saknar fasta tandkliniker.

E-hälsa och digitalisering utvecklar vården

E-hälsa och digitalisering är samlingsnamn för hälso- och sjukvård som genomförs med stöd av eller genom digitala tjänster och processer. Hälso- och sjukvården befinner sig i en snabb förändringsfas där digitalisering och e-hälsa allt mer utvecklar och effektiviserar vården och där det finns mycket stor potential till mer tillgänglig, hälsofrämjande och individcentrerad vård. Rätt utformade kan e-hälstjänster leda till såväl större självständighet som till ökad tillgänglighet och främjar patientens medskapande roll i den egna vården. Region Uppsala var tidigt ute med att erbjuda invånarna tillgång sin egen journal. Under den gångna mandatperioden har Region Uppsala tagit fram en vision för e-hälsoarbetet med målet att bli Sveriges ledande region i att utveckla, erbjuda och använda digitala tjänster inom hälso- och sjukvården.

Miljöpartiet ser positivt på den snabba utvecklingen med digitala vårdmöten som innebär att patient kan kontakta vårdprofession via dator och mobil från sitt hem som komplement eller istället för fysiskt möte.

Den digitala infrastrukturen ska vara utvecklad så att kontakt med hälso- och sjukvården enkelt kan ske via internet som är effektiv och kvalitetssäkrad. Det är viktigt att besöken kvalitetssäkras och följer rekommendationer vad gäller exempelvis läkemedelsförskrivning och vårdprogram.

Den snabba utvecklingen av internetbaserade digitala lösningar och system ger oss möjligheter att tänka nytt för att möta flera av världens aktuella utmaningar som exempelvis ökade vårdköer och kostnader.

En fortsatt digitalisering av olika vårdtjänster i form av nya plattformar för e-hälsa kommer att bidra till arbetet med att modernisera världens professionalitet och skapa nya hållbara innovativa tjänster.

Digital teknik kan också involvera patienten tidigt i sin vård genom dagbok om symtom, läkemedelsinformation samt för att förbättra diagnostik och behandling. Digital teknik är viktig för individer med kronisk sjukdom eller som är multisyuka och ofta behöver hälso- och sjukvård som får möjlighet till monitorering i hemmet och till uppföljande samtal med vårdprofession via Internet.

För individer med mer sällsynta sjukdomar kan e-hälsa också innebära stora möjligheter att genom digitala ronder kunna ha tätare kontakt med sin behandlande läkare. Andra exempel på tänkbara verksamheter för e-hälsa är bl.a. virtuella konsultationer med läkare som bemannar två vårdcentraler, verktyg för triagering på nätet för att skriva in egna symptom och att utveckla en dygnet runt öppen tjänst med internetbehandlingar som har vetenskapligt stöd.

Välfärdsteknologi som e-hälsa och digitalisering har stor potential att effektivisera och främja en mer individcentrerad vård. Dock innebär det också nya utmaningar i form av säkerhet, integritet, etik och nya arbetsprocesser. Det fanns kritik när individen fick tillgång till sin egen journal digitalt men Region Uppsala visade att det var möjligt och var viktigt för individen. Det finns också utmaningar och risker som behöver beaktas, förebyggas och hanteras, men möjligheterna är desto fler.

Miljöpartiet vill:

- att Region Uppsala ska ligga i framkant vad gäller främjande och utveckling av e-hälso-tjänster och digitalisering,
- att vårdmöten med läkare och andra vårdprofessioner ska kunna ske digitalt,
- att Region Uppsala ska öka samarbetet med länets kommuner när det gäller välfärdsteknik för äldre.

Antibiotika och faran med antibiotikaresistens

Antibiotika är ett av de mest värdefulla läkemedel vi har för att behandla infektioner som orsakas av bakterier. Antibiotikaresistens innebär att bakterier utvecklar motståndskraft mot läkemedlet. Det är ett gränsöverskridande hälsohot som ökar i omfattning både i Sverige och globalt. Samhällskostnaderna uppgår till mångmiljardbelopp. För att möta hotet från antibiotikaresistens krävs ett gemensamt angreppssätt som involverar både människors hälsa, vård av djur och livsmedelsindustrin.

Resistenta bakterier äventyrar inte bara behandlingen av svåra bakterieinfektioner. Vår moderna sjukvård är beroende av effektiva antibiotika vid exempelvis cancerbehandlingar, transplantationer och operationer som innebär en ökad infektionsrisk.

Den bästa antibiotikan är den som inte behöver användas. För att hindra utvecklingen med antibiotikaresistens är det centralt att vården verkar för att förebygga sjukdom genom ökade insatser på friskvård och förbättrade hygienrutiner så att varken smittsamma sjukdomar eller antibiotikaresistenta bakterier sprids. Detta är en viktig patientsäkerhetsfråga för både hälso- och sjukvården, och för den enskilde patienten. Alla insatser som verkar hälsofrämjande bidrar indirekt till minskad risk för utveckling av antibiotikaresistens. Den gröna hälsopolitiken, som tar sin utgångspunkt i det hälsofrämjande perspektivet, är därför en grundbult i arbetet mot antibiotikaresistens.

Det är läkarprofessionens roll att avgöra när antibiotika behövs och inte. Men vissa strukturella faktorer kan underlätta för en rationell och klok antibiotikaförskrivning. En ökad tillgänglighet inom primärvården med en högre andel återbesök har i vissa landsting visat sig minska antibiotikaförbrukningen.

Antibiotika måste användas på rätt sätt. Vanliga orsaker till den ökande resistensproblematiken är felaktig antibiotikaanvändning, exempelvis för långa eller för korta kurer, felaktiga val av antibiotika samt att antibiotika används vid felaktiga diagnoser. Förskrivningsrätten behöver förändras inom de närmsta åren, exempelvis genom att vissa antibiotika endast får förskrivas av vissa läkare eller bara av två läkare gemensamt.

Enligt WHO används det mer antibiotika i världen till friska djur än till sjuka människor. Så är fallet inte i Sverige, tack vare en hög nivå på djurskyddet för lantbruksdjuren. Vi anser därför att Region Uppsala i sina inköp av animaliska livsmedel ska ställa krav på en god djurhållning där antibiotikaanvändningen är låg, så att vi inte driver på utvecklingen av antibiotikaresistens genom våra livsmedelsinköp.

Det nationella nätverket Samverkan mot antibiotikaresistens (Strama) har som mål att bevara antibiotika som effektivt läkemedel, förhindra överanvändning av antibiotika och att främja vårdhygien. Nätverket arbetar med utbildning och information till såväl hälso- och sjukvårdspersonal som till allmänheten. Stramas samverkan mot antibiotikaresistens sker på både nationellt och i landstingen. I varje landsting drivs arbetet av ett nätverk med experter från berörda verksamhetsområden, som till exempel allmänmedicin, infektion, vårdhygien och barnmedicin. Miljöpartiet anser att Stramas arbete är av oerhörd vikt för att minska risken för utveckling och spridning av antibiotikaresistens.

Miljöpartiet vill:

- att Region Uppsala i sina inköp av animaliska livsmedel ska ställa krav på en god djurhållning där antibiotikaanvändningen är låg,
- att Stramas arbete ska värmas och utvecklas.

Medarbetarna - regionens viktigaste resurs

Region Uppsala är en stor arbetsgivare med fler än 11 500 anställda, varav de flesta arbetar inom hälso- och sjukvården. Medarbetarna är regionens viktigaste resurs och det är avgörande att regionen är en attraktiv arbetsgivare, både för den nyutexaminerade som den erfarna medarbetaren. Det är viktigt att personalen är delaktig i organisationsförändringar och känner att de kan påverka sin arbetssituation. För att regionen ska kunna vara en attraktiv arbetsgivare och behålla och rekrytera kompetent personal är arbetsmiljön en avgörande framtidsfråga. Region Uppsala ska främja medarbetarnas möjligheter till inflytande och påverkan. Det ska vara enkelt för medarbetare att kunna påverka och bidra med idéer om förändrade arbetssätt, innovativa tjänster eller produkter såväl inom den egna verksamheten som inom hela organisationen

Arbetsmiljöfrågorna ska ha hög prioritet och varje verksamhet ska ha genomtänkta arbetsmiljöplaner, med fokus på främjande och förebyggande insatser. Den anställdes rätt till fritid ska respekteras genom en väl genomtänkt personalpolitik. Det är även viktigt att regionen tar ett övergripande ansvar för att utbilda chefer och skyddsombud i arbetsmiljöfrågor. Miljöpartiet är mycket positiva till att lyfta alla medarbetare inom regionens hälso- och sjukvård och vill att man utvecklar olika modeller inom begreppen Rätt använd kompetens, som innebär olika former av arbetsväxling.

Miljöpartiet anser att dagens höga personalomsättning av framför allt sjuksköterskor behöver stoppas. Idag leder det till både en försämrad arbetsmiljö och till att vårdplatser hålls stängda, vilket är ett hot mot en säker vård. Hög arbetsbelastning leder till stress och att återhämtningen blir dålig. De senaste åren har Akademiska sjukhuset tillsammans med Kommunal och Vårdförbundet arbetat med hälsosamma arbetstider. Miljöpartiet ser positivt på det arbetet och på att tillsammans ta ansvar för att medarbetarna får tillräcklig återhämtning.

Rätten till heltid måste säkras och grunden ska vara tillsvidareanställningar så att alla medarbetare har möjlighet att leva på sin lön. Samtidigt finns det skäl att se över och sänka normalarbetstiden inom vissa områden där det kan vara alldeles för påfrestande att arbeta nära 40 timmar per vecka. Miljöpartiet ser positivt på möjligheten att successivt sänka normalarbetstiden eller se över arbetstidsmodeller för att möjliggöra att medarbetare orkar med att arbeta ett helt yrkesliv.

Miljöpartiet vill se ett återinförande av vårdbiträden. Det är en yrkesgrupp som kan avlasta undersköterskor och sjuksköterskor med service- och omvårdnadsuppgifter. Vi vill se en yrkesutvecklingstrappa i enlighet med den överenskommelse som slöts våren 2017 mellan SKL och fackförbundet Kommunal. Vårdbiträde blir där ett yrke som kräver en viss utbildning, men inte i nivå med undersköterskors. Den som är vårdbiträde och vill vidareutbilda sig kan sedan lägga till kurser till den utbildning hen redan har genomfört. Medicinska uppgifter, såsom att sätta nål eller att lägga om sår, ska vårdbiträden inte utföra. Genom att införa vårdbiträden kan vi underlätta för människor att få en anställning och komma in på arbetsmarknaden, och samtidigt möjliggöra kompetens- och yrkesutveckling.

Region Uppsala står precis som resten av landet inför stora behov av att attrahera fler kunniga medarbetare. En nyckelgrupp är de personer som har kommit till Sverige och har en utländsk vårdutbildning. För personer som har flyttat från ett annat EU-land finns det idag bra system för att kunna introducera medarbetarna i svensk hälso- och sjukvård. Detsamma gäller dessvärre inte för personer med vårdutbildning från andra länder. Miljöpartiet menar att Region Uppsala behöver ta ett större ansvar för att möjliggöra för dem med utländsk kompetens att snabbare bli en del av hälso- och sjukvården.

Miljöpartiet vill:

- att region Uppsala ska se över hur vårdbiträden kan återinföras som profession inom delar av hälso- och sjukvården,
- att Region Uppsala ska ha ett utökat samarbete med Arbetsförmedlingen för att bereda olika grupper arbete via lönestöd, exempelvis nystartsjobb, extratjänster eller lönebidrag,
- att Region Uppsala utvecklar former för att ta tillvara på medarbetarnas förslag på förbättring av arbetsmiljö och verksamhetsutveckling,
- att Region Uppsala utvecklar möjligheterna till karriärvägar för att öka attraktiviteten i att arbeta kvar i organisationen,
- minska behovet av inhyrd personal exempelvis genom inrättandet av en bemanningspool.
- utveckla det administrativa stödet till alla professioner inom hälso- och sjukvården,
- intensifiera arbetet med att utveckla kringresurserna i vården för att avlasta vårdutbildad personal och möjliggöra att de har mer tid för patienterna,
- att verksamhetschefer ska ha större möjlighet och mandat att arbeta med arbetsvillkor,
- tillsätta en kommission för arbetsmiljöfrågor som samlar forskare, medarbetare, politiker och tjänstemän,
- att Region Uppsala inför ett system där utlandsutbildade läkare har möjlighet att arbeta som läkarassistenter under tiden de lär sig svenska och studerar inför kunskapsprovet för att få en svensk läkarlegitimation,

- att Region Uppsala tar initiativ att tillsammans med Uppsala universitet utveckla stödjande insatser inför kunskapsprov för utlandsutbildade läkare,
- att Region Uppsala ska ordna praktikplatser för utlandsutbildad hälso- och sjukvårdspersonal så att de kan bekanta sig med svensk vård.

Utveckling i fokus

Utbildning

Både antalet AT-platser och ST-platser bör utökas inom Region Uppsala, för att bättre tillgodose regionens kompetensförsörjning av läkare. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska ha en strategi för ST-platser så att de dimensioneras utifrån behoven inom respektive specialitet. Som ett led i att stärka primärvården vill vi att fler specialiteter ska randa sig/ha sidotjänstgöring i primärvården. Randningar inom högspecialiserade vården bör läggas till där så behövs för att tillgodose utbildningsmålen för AT/ST.

Kliniskt utvecklingsår (KUÅ) är ett välkommet och välbehövligt år för nyutbildade sjuksköterskor. Det möjliggör en skonsammare inledning av yrkeslivet, komplettering av studietidens färdigheter för att kunna arbeta självständigt samt ger bättre möjlighet att locka nyutexaminerade sjuksköterskor till mindre attraktiva discipliner. Miljöpartiet är även positiva till det introduktionsprogram för nyanställda undersköterskor som Region Uppsala har startat.

Specialistutbildning för sjuksköterskor bör generellt ske med lön från arbetsgivaren, likt ST för läkare. Det är inte rimligt att förvänta sig att sjuksköterskorna dels går ned i lön under utbildningen, dels tar studielån för att genomföra denna. En specialistutbildning för sjuksköterskor i anställningsform ger även möjlighet att varva fortbildning med kliniskt arbete. Miljöpartiet vill ta fram ett program för nya sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor inom bristspecialiteter för att förebygga framtida bristområden.

Sjuksköterskor som vidareutbildar sig till specialistsjuksköterska ska få betald utbildning och ha möjlighet till löneutveckling. Region Uppsala bör ta fram ett gemensamt regelverk för utbildningsförmåner som ges vid fortbildning.

Forskning och utveckling

All forskning (ofta basal och patientnära) kan inte med lätthet omsättas i något som genererar vinst. Därför är det väsentligt att viss forskning finansieras via skattemedel av regionen. Denna forskning bör vara patientnära, fokusera på effektivare arbetssätt och kunna implementeras i klinisk hälso- och sjukvård inom de närmaste åren efter genomförda studier.

För att stärka primärvården och samarbetet med Uppsala universitet utvecklas ett akademiskt primärvårdscentrum med uppgift att säkerställa forskning, utveckling och utbildning. Till centrumet ska såväl regionens som privata vårdcentraler kunna anslutas som förutom sitt ordinarie uppdrag också ska knyta samman klinisk forskning, utveckling och utbildning med det vardagliga arbetet. Centrumet ska stimulera akademisk fördjupning för såväl medarbetare som forskare på olika nivåer inom primärvården med inriktning mot kunskapsstyrning, det vill säga att utveckla, samordna och sprida användning av evidensbaserad praktik, i syfte att förbättra vården för patienterna. Detta ska vara en naturlig del i utvecklingen av mötet mellan vårdpersonal och patient, och likaså uppmuntra till kompetensutveckling i form av fortsatta akademiska studier och nya utvecklingsprojekt. Den forskning som Region Uppsala medverkar i ska också bidra till utvecklande av djurfria metoder inom forskning.

Idag pågår flertal arbeten inom Region Uppsala med inriktning mot framtiden. Utvecklingsarbetet "Effektiv och nära vård 2030", innovationsstrategi, utveckling av e-tjänster, samt flertal arbeten utifrån nationella riktlinjer, program och utredningar. Miljöpartiet är idag delaktiga i utvecklingen av sjukvården inom regionen och har tillsammans med övriga partier i Region Uppsala påbörjat arbeten som kommer att pågå under flera år framöver.

Vi följer med stort intresse inrättandet av Region Uppsalas nya gemensamma nämnd för kunskapsstyrning, vars syfte bland annat är att följa kunskapsutvecklingen och vara ett stöd i implementeringen av forskning för hälso- och sjukvård samt socialtjänst. Samarbetet mellan Region Uppsala och länets kommuner är viktigt och bör stärkas inom området forskning, utveckling och utvärdering. Det är viktigt att verksamheterna inom Region Uppsala på ett effektivt sätt får tillgång till vetenskapligt grundade resultat, som ska vara en hörnsten i att utveckla hälso- och sjukvården. Miljöpartiet vill se ett stärkt fokus på utvärdering av hälso- och sjukvården, ett utvärderingsarbete som går hand i hand med forskningen och som bör ske systematiskt. Privat, offentlig och till viss del idéburen sektor kan komplettera varandra i detta. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska samverka med omkringliggande landsting och regioner inom forsknings- och utvecklingsfrågor. Region Uppsalas FoU-enheter ska stödja verksamheterna i utvecklingsarbetet.

Miljöpartiet vill att alla anställda som vill förkovra sig inom forskning ska uppmuntras att göra det. Vi lever i en föränderlig värld, och ny forskning och nya idéer kan underlätta och effektivisera vården. Det finns ett stort behov av både sjuksköterskor, fysioterapeuter och arbetsterapeuter med forskarutbildning, i synnerhet på ett universitetssjukhus som Akademiska sjukhuset. Region Uppsala bör underlätta att forska för de medarbetare som vill det. Det stärker sambandet mellan den akademiska och den kliniska verksamheten, det stärker regionens varumärke och även vår attraktivitet som arbetsgivare.

Region Uppsala bör inrätta särskilda tjänster för disputerade sjuksköterskor, fysioterapeuter och arbetsterapeuter, som kombinerar patientnära forskning med klinisk verksamhet. Det bör dessutom inrättas särskilda karriärtjänster för forskande medarbetare inom dessa vårdprofessioner, i etablerings- och konsoliderings av forskarutbildningen. Detta kan röra sig om postdoktor- och forskarassistentanställningar.

Miljöpartiet vill:

- fortsätta bygga ut antalet AT- och ST-platser i Region Uppsala för att uppfylla de kommande årens behov av läkare,
- utveckla kliniskt utvecklingsår och specialistutbildning för sjuksköterskor i samverkan med Vårdförbundet,
- att ST-läkare inom fler specialiteter får möjlighet att sidotjänstgöra i primärvården,
- utöka utbildningsplatser till hjärtsviktssjuksköterskor, astma/kol-sjuksköterskor och diabetessjuksköterskor som kan stärka vården av kroniskt sjuka inom primärvården,
- utreda möjligheten att etablera ett läkarhus med olika specialiteter för att stödja primärvården i diagnostik. Det kan exempelvis vara specialistmottagningar i ortopedi, hud, urologi och kardiologi,
- fortsätta utvecklingen av ett akademiskt primärvårdcentrum för att stärka utbildning, forskning och utveckling inom primärvården,
- att Region Uppsala ser över möjligheten att uppmuntra dubbelspecialister så att sjukhusspecialister kan utbilda sig till specialister i allmänmedicin,

Jämställdhet och lika rätt

Ett mer jämställt och jämlikt samhälle ökar allas frihet och bidrar till utveckling och ett bättre bemötande. Miljöpartiet vill att Region Uppsala utvecklar sitt arbete för att främja jämställdhet och jämlikhet inom sjukvården. Ett led i detta är att kontinuerligt fortbilda personal i jämlikhet- och jämställdhetsfrågor. Vi har idag kunskap om att människor blir olika bemötta och får olika behandling beroende på andra faktorer än deras vårdbehov, exempelvis på grund av kön. Det är långt kvar tills Sverige är jämställt. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska arbeta aktivt för att åstadkomma konkreta resultat. Att få kunskap om hur det ser ut idag, exempelvis genom könsuppdelad statistik, är en viktig förutsättning för att kunna förändra. Det är en kvalitetsfråga för hälso- och sjukvården då bättre underlag ger oss mer kunskap att förbättra bemötandet.

Vård till asylsökande

Miljöpartiet vill att såväl asylsökande som papperslösa ska ha samma rätt till hälso- och sjukvård som folkbokförda i Uppsala län. Det är ett tydligt budskap grundat i uppfattningen att allas rätt till vård efter behov är central. Ett humanitärt samhälle kan inte tillåta att asylsökande och papperslösa riskerar sin hälsa på grund av den för individen rådande situation. Det blir också tydligt för vårdprofessionerna som inte behöver göra olika gränsdragningar beroende på vem som söker vård utan kan behandla alla lika.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck och våld

Våld i nära relationer omfattar fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och är sammankopplat med de maktstrukturer som finns i samhället. Vården har en särskild roll i att kunna upptäcka tecken på våld. Hedersrelaterat förtryck och våld ska motverkas. Region Uppsala ska arbeta strategiskt enligt den antagna handlingsplanen mot hedersrelaterat förtryck och våld för att höja kompetensen hos de yrkesgrupper som kommer i kontakt med individer som kan vara utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld.

Kvinnlig könsstympning är förbjudet i Sverige. Det gäller även om ingreppet utförs utomlands i ett land där det är tillåtet. Kvinnlig könsstympning är ett brott mot de mänskliga rättigheterna och konventionen om barns rättigheter. Flickor och kvinnor som har besvär på grund av könsstympning har rätt till en god vård och ett bra bemötande och ska kunna känna tillit till vården och känna sig respekterad. Kunskap och kompetens om kvinnlig könsstympning hos personal inom vården är därför avgörande för att bemötandet och vården ska bli så bra som möjligt.

Mödra- och förlossningsvården

Region Uppsala måste fortsatt stärka helhetssynen och kontinuiteten i vården under graviditet, förlossning och eftervård. Idag är tillgången till vård ojämnt fördelad. En trygg graviditet och en positiv förlossningsupplevelse påverkar barnet och mamman för resten av livet. Det krävs ett samlat arbete för att minska förlossningskomplikationer. Vi vill därför göra särskilda satsningar för att denna vårdkedja följs upp och säkras.

Sexualitet och könsidentitet

Medvetenhet och kunskap är viktigt inom alla verksamheter, men framför allt i sjukvården där personalen ofta möter människor som befinner sig i utsatta situationer. Tillräcklig kunskap hos sjukvårdspersonal ska säkerställa ett icke heteronormativt bemötande och en icke heteronormativ behandling.

Transvård

Arbetet med bemötandefrågor och stärkt patientinflytande behöver utvecklas inom transvården. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska se över väntetider till utredning

och utformningen av utredningstider, gärna med inspiration av ANOVA-mottagningen i Stockholms läns landsting.

Den psykiska ohälsan bland transpersoner är idag hög jämfört med övriga invånare. Många transpersoner har till och med övervägt att ta sitt liv. Trots att detta är känt möter hälso- och sjukvården ofta inte upp de medicinska behov och ger det bemötande som dessa individer behöver. Det är viktigt att det finns god tillgång till psykologkontakt för att stärka transpersoners psykiska hälsa.

Grunden i all transvård måste vara att patienten har och känner att hen har makt till egna beslut, för att det ska vara möjligt att bygga en god allians med vårdgivaren och därmed kunna få ett bra stöd och god vård.

Miljöpartiet vill

- att Region Uppsala ska fortsätta arbetet med jämställdhetsintegrering,
- att mottagningen för könsdysfori vid Akademiska sjukhuset ska nå vårdgarantin för besök och utredning,
- att patientinflytandet ska öka inom transvården,
- förbättra villkoren för en jämlik mammografiscreening och gynekologiska cellprov,
- att såväl asylsökande som papperslösa ska ha samma rätt till hälso- och sjukvård som folkbokförda i Uppsala län.

God mat är en del av vården

Mat som smakar gott och innehåller den näring och energi som vi behöver ger god hälsa och livskvalitet. Upplevelsen av maten har stor betydelse både för aptiten och för ett snabbt tillfrisknande. Maten ska dofta gott, se god ut, smaka gott samt serveras på ett inbjudande sätt. Goda matvanor är mycket viktig del det hälsofrämjande arbetet och Region Uppsala ska i sin egen verksamhet och inom sitt samverkansuppdrag gentemot andra aktörer i länet främja detta. Ohälsosamma matvanor är en av de största riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död i Sverige, och av de tio främsta riskfaktorerna är hälften relaterade till livsstil, som matvanor och fysisk aktivitet.

Miljöpartiet vill att den av Region Uppsala serverade maten ska vara klimatsmart. Råvarorna i den serverade måltiden ska vara ekologiska och huvudsakligen närproducerade. En högre andel vegetabilier bör eftersträvas i den mat som serveras i Region Uppsalas regi, det gör maten klimatsmart, hälsosam och kostnadseffektiv. Vi vill också att Region Uppsala tar initiativ till att minska matsvinnet, som är ett stort problem.

Region Uppsala serverar varje dag ca 120 000 dygnsportioner mat inom sjukvården och det är självklart att maten som serveras ska bidra till våra inneliggande patienters tillfrisknande. Ett så stort sjukhus som Akademiska behöver ha tillgång till eget produktionskök och nuvarande lokalsituation måste åtgärdas. Det är en del i att trygga god patientsäkerhet och en långsiktigt hållbar ekonomi. Därför har vi under den senaste mandatperiod fattat beslut om ett nytt produktionskök på Akademiska sjukhuset, för att säkerställa att våra patienter får mat av högsta kvalitet.

På samma sätt ska det alltid gå att få sin mat anpassad efter sjukdom, allergi, samt religiöst eller etiskt ställningstagande. En del av Region Uppsalas patienter lider av undernäring. Det kan bero på att de är undernärda när de kommer in till vården eller tappar matlusten beroende på den behandling de går igenom. Miljöpartiet vill att Region Uppsala arbetar med att skapa måltidsglädje för patienterna och att köks- och vårdpersonal ska få relevant utbildning för detta. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska arbeta tillsammans med kommunerna för att upptäcka, förebygga och åtgärda problem med undernäring hos äldre.

Miljöpartiet vill att all mat som köps in till Region ska följa samma höga produktionskrav som i Sverige. Detta är speciellt viktigt när det gäller exempelvis djurskyddskraven i upphandlingen av kött och mejeriprodukter. Vi vill öka andelen ekologiska och rättvisemärkta produkter. Ingen mat som serveras ska vara genmodifierad. År 2022 vill vi att 100 % av maten som Region Uppsala serverar ska vara ekologisk. Vi vill också se en ökad lokal upphandling för att minska transportbehovet.

Miljöpartiet vill

- säkerställa en positiv måltidsupplevelse med mat av hög kvalitet, tillagad i eget kök, med ekologiska och huvudsakligen närproducerade livsmedel,
- arbeta för att förebygga och åtgärda problem med undernäring hos äldre,
- att Region Uppsala tar initiativ till minskat matsvinn.